

TTM Henriksson Heidi(TEM)

20.11.2019
JULKINEN

Viite

Asia

Kilpailukykyneuvosto 28.-29.11.2019 Bryssel

Kilpailukykyneuvosto kokoontuu 28.-29.11.2019 Brysselissä. Kokouksen puheenjohtajina toimivat työministeri Timo Harakka ja elinkeinoministeri Katri Kulmuni. Puheenjohtajan roolissa Suomi ei esitä omia kantojaan.

Sisämarkkina- ja teollisuusministerit kokoontuvat 28.11. Asialistalla on kaksi lainsäädäntöasiaa, joista molemmista tavoitellaan yleisnäkemyistä sekä keskustelu kilpailukyvyn ulkoisesta ulottuvuudesta.

Kuluttajanoikeuksien kehittämiseen liittyvällä edustajakannedirektiivillä säädettäisiin jäsenvaltioille velvoite sisällyttää oikeusjärjestelmäänsä direktiivin mukaiset vaatimukset täyttävä edustajakannemenettely. Direktiivi ei kuitenkaan estäisi jäsenvaltioita kansallisella tasolla säätämästä tai pitämästä voimassa lainsäädäntöä muista edustajakannemenettelyistä tai yleensä muista menettelyistä, jotka mahdollistavat kanteiden nostamisen kuluttajien yhteisten etujen suojaamiseksi.

Tilinpäätösdirektiivin muutosehdotuksessa esitetään säädettäväksi tuloveroja koskeva julkistamisvelvoite suurille kansainvälisesti toimiville yrityksille. Direktiivin sisällöstä on pitkälle menevä yhteisymmärrys, mutta sen neuvottelut ovat olleet pitkään jumissa oikeusperustastaan liittyvän erimielisyyden johdosta.

Kilpailukyvyn ulkoisesta ulottuvuudesta käytävän politiikkakeskustelun tavoitteena on jatkaa keskustelua eurooppalaisesta teollisuuspolitiikasta ja korostaa kilpailullisen toimintaympäristön tärkeyttä ja kehittämistä EU:n globaalin kilpailukyvyn parantamiseksi.

Avaruus- ja tutkimusministerit kokoontuvat 29.11., jolloin keskustellaan kestävästä avaruustaloudesta ja hyväksytään päätelmät avaruusratkaisuihin arktisiin tarpeisiin. Avaruustoiminta nähdään enenevissä määrin yhdeksi kestävästä kasvun mahdollistajaksi, mm. eurooppalaisen strategisen avaruusinfrastruktuurin ja merkittävän datavarannon avulla, joilla voidaan löytää keinoja ilmastonmuutoksen seurantaan. Päätelmissä korostetaan, että aktiivisella avaruusinfrastruktuurin kehittämisellä voidaan varmistaa edellytykset arktisen toimintaympäristön kestävälle kehitykselle.

Tutkimusosuudessa Horisontti Eurooppa -asetusehdotuksen osalta tavoitellaan osittaista yleisnäkemyistä. Valtaosa asetuksen osista on jo hyväksytty, mutta tässä neuvostossa tutkimusministerit pyrkivät saamaan ratkaisun asetuksen ja rahoitusohjelmien välisistä synergioista sekä johtolauseista.

Euroopan innovaatio- ja teknologiainstituutin (EIT) osalta käsittelyssä on kaksi lainsäädäntöehdotusta. Ensimmäinen koskee päätöstä EIT:n strategisesta innovaatio-ohjelmasta ja toinen asetusta itse instituutista. Asetukseen tehtävillä muutoksilla pyritään yksinkertaistamaan ja selkeyttämään EIT:n toimintaa ja hallintomallia.

Neuvostossa tavoitellaan osittaista yleisnäkemyistä Euratom-tutkimusohjelman sisällöstä. Asetusehdotuksessa Euratomin tutkimus- ja koulutusohjelmaksi käsitellään ydinvoiman eri sovellusten avainkysymyksiä Euroopassa. Ohjelman tarkoituksena on jatkaa nykyisen ohjelman keskeisiä tutkimustoimia, laajentaa tutkimusta ionisoivan säteilyn sovelluksiin ja parantaa koulusta ja tutkimusinfrastruktuurin käyttömahdollisuuksia.

Tutkimusministerit hyväksyvät lisäksi päätelmät liittyen EU:n biotalousstrategian päivitykseen. Kestävällä biotaloudella edistetään teollisuuden uudistumista, uudenaikaistetaan alkutuotantoa, parannetaan ympäristönsuojelua sekä vahvistetaan luonnon monimuotoisuutta. Päivitetyt biotalousstrategian toimet tukevat osaltaan siirtymässä kohti ilmastoneutraalia taloutta ja kestävää kasvua.

Asialista:**TORSTAI 28. MARRASKUUTA 2019 (klo 9.30)**

Esityslistan hyväksyminen

(mahd.) A-kohtien hyväksyminen

- a) Muiden kuin lainsäädäntöasioiden luettelo
- b) Lainsäädäntöasioiden luettelo (Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 16 artiklan 8 kohdan mukainen julkinen käsittely)

SISÄMARKKINAT JA TEOLLISUUS**Lainsäädäntökäsittelyt**

(Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 16 artiklan 8 kohdan mukainen julkinen käsittely)

Direktiivi edustajakanteista s. 5

Yleisnäkemys (1)

Direktiivi direktiivin 2013/34/EU muuttamisesta siltä osin kuin on kyse tiettyjen yritysten ja siviili liikkeen tuloverotietojen ilmoittamisesta s. 10

(mahd.) Yleisnäkemys (1)

Muut kuin lainsäädäntöasiat

Euroopan kilpailukyvyn ulkoinen ulottuvuus s. 13

Periaatekeskustelu

Muut asiat s. 17

- a) Parempi sääntely kestävä kasvun tukemiseksi:
Suomen puheenjohtajakaudella tehty työ
Puheenjohtajavaltion tiedotusasia
- b) EU:n matkailualan digitalisaation nopeuttaminen:
Suomen puheenjohtajakaudella tehty työ
Puheenjohtajavaltion tiedotusasia
- c) "Teollisuuden ystävien ministerikokous 2019": tulokset
(Wien, 4. lokakuuta 2019)
Itävallan valtuuskunnan tiedotusasia
- d) Kuluttajansuojaa koskevasta yhteistyöstä annetun uuden asetuksen täytäntöönpano
Komission tiedotusasia
- e) Seuraavan puheenjohtajavaltion työohjelma
Kroatian valtuuskunnan tiedotusasia

PERJANTAI 29. MARRASKUUTA 2019 (klo 10.00)**AVARUUS****Muut kuin lainsäädäntöasiat**

Päätelmät kestävää arktista aluetta koskevista avaruusratkaisuista s. 21

Hyväksyminen

Kestävän avaruustalouden edistäminen

Periaatekeskustelu

TUTKIMUS**Lainsäädäntökäsittelyt**

(Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 16 artiklan 8 kohdan mukainen julkinen käsittely)

Asetus Euroopan innovaatio- ja teknologiainstituutista (EIT) s. 25

Osittainen yleisnäkemys

Päätös Euroopan innovaatio- ja teknologiainstituutin (EIT) strategisesta innovaatio-ohjelmasta s. 29

Osittainen yleisnäkemys / Tilanneselvitys

Horisontti Eurooppa -paketti: Asetus tutkimuksen ja innovoinnin puiteohjelmasta 2021–2027 s. 33

a) Johdanto-osan kappaleet

b) Liite IV (synergiat)

Osittainen yleisnäkemys (1)

Muut kuin lainsäädäntöasiat

Horisontti Eurooppa -ohjelmaa täydentävä Euratom-ohjelma s. 37

Osittainen yleisnäkemys / Tilanneselvitys

Päätelmät EU:n päivitetystä biotalousstrategiasta s. 41

Hyväksyminen

Muut asiat**Avaruus ja tutkimus**

Seuraavan puheenjohtajavaltion työohjelma

Kroatian valtuuskunnan tiedotusasia

(1) Hyväksyessään yleisnäkemyksen tai osittaisen yleisnäkemyksen sen jälkeen, kun Euroopan parlamentti on vahvistanut ensimmäisen käsittelyn kantansa, neuvosto ei toimi SEUT 294 artiklan 4 ja 5 kohdassa tarkoitetulla tavalla.

Oikeusministeriö

PERUSMUISTIO

OM2019-00410

YOO

Leppänen Maarit(OM)

19.11.2019

Asia

Direktiiviehdotus edustajakanteista kuluttajien yhteisten etujen suojaamiseksi ja kieltokannedirektiivin kumoamisesta

Kokous

Kilpailukykyneuvosto 28.11.2019 - 29.11.2019

U/E/UTP-tunnus

U 31/2018 vp

Käsittelyvaihe ja jatkokäsittelyn aikataulu

Kilpailukykyneuvostossa esitetään hyväksyttäväksi puheenjohtajavaltion kompromissiehdotuksen mukainen yleisnäkemys edustajakannedirektiivistä. Ehdotus on käsiteltävänä Coreperissa (I) 20.11.2019.

Enemmistö jäsenvaltioista on indikoinut voivansa hyväksyä puheenjohtajan kompromissiehdotuksen.

Jos yleisnäkemys hyväksytään, trilogineuvottelut käynnistyvät Kroatian EU-puheenjohtajakaudesta.

Suomen kanta

Suomi on kokouksen puheenjohtaja, eikä esitä omia kansallisia kantoja.

Suomen tavoite EU-puheenjohtajuuskaudella

Suomen tavoite on ollut neuvoston yleisnäkemys marraskuun KIKY-neuvostossa. Näillä näkymin tavoite saavutetaan.

Suomen kanta neuvotteluissa

Suomi on pyrkinyt varmistamaan, ettei direktiivi heikennä nykyisten julkiseen täytäntöönpanoon eli viranomaisvalvontaan perustuvien järjestelmien toimivuutta ja kustannustehokkuutta, että harmonisoidut menettelysäännökset olisivat yhteen sovitettavissa Suomen kansallisten menettelysäännösten kanssa, ja ettei vahingonkorvausta koskevaa aineellista lainsäädäntöä sisällytettäisi direktiiviin. Suomi on myös pyrkinyt siihen, että direktiivin säännökset olisivat mahdollisimman joustavat siten, että se olisi toimeenpantavissa eri keinoin.

Kompromissiehdotus vastaa Suomen kantaa.

Pääasiallinen sisältö

Direktiivillä säädettäisiin jäsenvaltioille velvoite sisällyttää oikeusjärjestelmäänsä direktiivin mukaiset vaatimukset täyttävä edustajakannemenettely. Direktiivi ei kuitenkaan estäisi jäsenvaltioita kansallisella tasolla säätämästä tai pitämästä voimassa lainsäädäntöä muista edustajakannemenettelyistä tai yleensä muista menettelyistä, jotka mahdollistavat kanteiden nostamisen kuluttajien yhteisten etujen suojaamiseksi. Järjestelmiä voi näin ollen olla useita yhdessä ja samassa jäsenvaltiossa.

Direktiivillä säädettäisiin tietyistä direktiivin mukaisessa edustajakannemenettelyssä noudatettavista periaatteista. Direktiivi on suhteellisen väljä ja antaisi jäsenvaltioille harkinnanvaraa toimeenpanossa.

Direktiivin mukaisessa menettelyssä edustaja voi nostaa kieltoa (*injunction*) tai hyvitystä (*redress*) koskevan kanteen tuomioistuimessa tai esittää vastaavan vaatimuksen muussa toimivaltaisessa viranomaisessa kuluttajakollektiivin puolesta asiassa, jossa elinkeinonharjoittajan oikeudenloukkaus kohdistuu kuluttajien yhteisiin etuihin. Kuluttajien yhteiset edut on määritelty tarkoittamaan sekä kuluttajien yleistä etua että tietyn yksittäisistä kuluttajista muodostuvan kuluttajaryhmän etuja.

Kielto- ja hyvityskanteet on erotettu komission ehdotusta selkeämmin toisistaan, mikä vastaavasti selkeyttää julkisen ja yksityisen täytäntöönpanon eroja.

Direktiivin mukaisessa edustajakannemenettelyssä kanteita saisi panna vireille vain oikeutetut yksiköt (*qualified entities*). Oikeutettuja yksiköitä voisivat olla sitä varten nimetyt kuluttajien etua edustavat järjestöt tai viranomaiset.

Direktiivi sisältää säännöksiä oikeutettujen yksiköiden nimeämisestä. Nimeämisen osalta tehtäisiin ero niiden yksikköjen välillä, jotka voivat nostaa kanteita siinä valtiossa, jossa ovat tulleet nimetyiksi (kotimaisia edustajakanteita varten nimetty oikeutettu yksikkö), ja niiden, jotka voivat nostaa kanteita muussa kuin siinä valtiossa, jossa ovat tulleet nimetyiksi oikeutetuiksi yksiköiksi (rajat ylittäviä edustajakanteita varten nimetty oikeutettu yksikkö).

Direktiivin mukaan jäsenvaltiot säätäisivät itse niistä kriteereistä, jotka kotimaisia edustajakanteita varten nimetyn oikeutetun yksikön olisi täytettävä. Yksiköt voitaisiin nimetä etukäteen, mutta myös kannekohtainen *ad hoc* -nimeäminen sallittaisiin. Jäsenvaltioiden olisi varmistettava, että ainakin kuluttajansuojajärjestöt voivat pyytää tulla nimetyiksi oikeutetuiksi yksiköiksi kotimaisia edustajakanteita varten.

Oikeutetun yksikön nimeäminen rajat ylittäviä edustajakanteita varten edellyttäisi, että sanottu yksikkö täyttäisi direktiivissä asetetut tiukat vaatimukset muun muassa riippumattomuudesta ja rahoituksesta. Korkeat vaatimukset mahdollistaisivat oikeutettujen yksikköjen vastavuoroisen tunnustamisen.

Edustajakanteen voisi nostaa asiassa, jossa elinkeinonharjoittaja on toiminut direktiivin liitteessä I lueteltujen EU-lainsäädäntöinstrumenttien vastaisesti siten, että toiminta vahingoittaa tai voisi vahingoittaa kuluttajien yhteisiä etuja. Kompromissiehdotuksessa lueteltuja instrumentteja on yhteensä 63 kappaletta, mikä on neljä instrumenttia enemmän kuin komission ehdotuksessa. Toisaalta luetteloa on täsmennetty siten, että aina sen ollessa mahdollista luettelossa viitataan yksittäisen instrumentin osalta sen sisältämiin kuluttajaspesifisiin artikloihin.

Direktiivin sisältöä arvioitaessa tärkeää ei ole vain se, mistä siinä säädetään, vaan myös se, mikä on jätetty kansallisen lainsäädännön varaan. Direktiivissä ei säädetä niistä yksittäiseen kanteeseen sovellettavista edellytyksistä, joiden täyttyessä asia voidaan ottaa käsiteltäväksi edustajakanteena, esim. vaatimusten samanlaisuudesta tai kuluttajaryhmän koosta. Direktiivi ei sisällä säännöksiä, jotka vaikuttaisivat aineelliseen vahingonkorvauslainsäädäntöön. Säännös lopullisten tuomioiden ja päätösten sitovasta vaikutuksista muissa menettelyissä on muutettu siten, että päätöksiä ja tuomioita voidaan käyttää todisteena muissa prosesseissa. Tuomioiden ja päätösten rajat ylittävistä vaikutuksista ei säädetä lainkaan. Ne on jätetty kansainvälistä yksityisoikeutta koskevan sääntelyn varaan.

EU:n oikeuden mukainen oikeusperusta/päätöksentekomenettely

SEUT 114 artikla / määränemmistö / tavallinen lainsäädäntömenettely.

Osa jäsenvaltioista on kritisoinut valitun oikeusperustan oikeellisuutta, koska direktiivin toimeenpano edellyttäisi tehtäväksi muutoksia jäsenvaltioiden riita-asian oikeudenkäyntimenettelyä koskevaan lainsäädäntöön. Riita-asian oikeudenkäyntimenettelyä koskeva yhteistyö perustuu SEUT 81 artiklaan ja EU:n toimivalta rajoittuu asioihin, joilla on rajat ylittäviä sidoksia. NOP on antanut kirjallisen lausunnon oikeusperustasta heinäkuussa (11326/19 JUR 431), jossa toteaa valitun oikeusperustan oikeaksi.

Käsittely Euroopan parlamentissa

EP on hyväksynyt kantansa ehdotukseen 26.3.2019.

EP:n kanta keskittyy seikkoihin, jotka ovat merkityksellisiä lähinnä vahingonkorvausta koskevissa edustajakanteisissa. EP:n kanta on osin KOM:n direktiiviehdotusta varovaisempi, mutta sisältää epäjohtamukaisuuksia heijastaen kannan taustalla olevia ristiriitaisia poliittisia tavoitteita ja paineita. Kuluttajaintressitahot haluavat mahdollisimman laajan ja pitkälle menevän ryhmäkannemenettelyn, kun taas elinkeinoelämän edustajat pyrkivät saamaan tekstiin mahdollisimman paljon rajoitteita. Ristiriitaisia intressejä on pyritty sovittamaan yhteen lisäämällä tekstiin yksityiskohtiin menevää sääntelyä. Uusi parlamentti on ilmoittanut pysyvänsä aiemmassa kannassaan.

Vastuuvaliokunta: JURI, raportoiija Geoffroy Didier (PPE), joka on tullut valituksi uudelleen sekä parlamenttiin että raportoijaksi. Varjoraportoiijista ei ole tietoa, kuin ei myöskään lausuntovaliokuntien vastuuhenkilöistä.

Lausuntovaliokunnat: IMCO, [Dennis de Jong], TRAN, [Georg Mayer]

Osin vanhentuneet tiedot löytyvät täältä:

[http://www.europarl.europa.eu/oeil/popups/ficheprocedure.do?lang=&reference=2018/0089\(COD\)](http://www.europarl.europa.eu/oeil/popups/ficheprocedure.do?lang=&reference=2018/0089(COD))

Kansallinen valmistelu

Oikeusministeriö on järjestänyt edustajakanteita koskevasta direktiiviehdotuksesta ja sen kanssa samanaikaisesti annetusta toisesta kuluttajansuojadirektiiviehdotuksesta (KOM

(2018) 185 lopullinen) 9.5.2018 kuulemistilaisuuden, johon oli kutsuttu keskeiset viranomaiset ja elinkeinoelämän ja kuluttajien järjestöt.

Ehdotusta koskeva U-kirjelmäluonnos on käsitelty kirjallisessa menettelyssä 11 – 16.5.2018 EU-jaostossa 8 (sisämarkkinat).

Puheenjohtajiston kompromissiehdotus on taustamuistion kera esitelty EU-jaostossa 8 14.11.2019.

Eduskuntakäsittely

U 31/2018 vp
LavL 15/2018 vp
TaVL 39/2018 vp

Kansallinen lainsäädäntö, ml. Ahvenanmaan asema

Kilpailu- ja kuluttajavirastossa toimiva kuluttaja-asiamies valvoo kuluttajansuojalain (38/1978) ja usean muun kuluttajan suojaksi säädetyn lain säännösten noudattamista. Kuluttaja-asiamiehelle säädetty valvontatoimivalta on tulevaisuuteen suuntautuvaa ja sen tavoitteena on ehkäistä koko kuluttajakollektiivin kannalta ongelmallisina pidettyjen menettelytapojen toistuminen. Kuluttaja-asiamiehen toimintavaihtoehtoina on lainvastaisen menettelyn kieltäminen sakon uhalla sekä vastaavan kiellon hakeminen markkinaoikeudelta.

Tietyissä tilanteissa kuluttaja-asiamies voi toiminnallaan edistää kuluttajan menetysten hyvittämistä. Kuluttaja-asiamies voi harkintansa mukaan avustaa kuluttajaa yksittäisen asian hoitamisessa yleisessä tuomioistuimessa, jos se on lain soveltamisen ja kuluttajien yleisen edun kannalta tärkeää tai jos elinkeinonharjoittaja ei noudata kuluttajariitalautakunnan päätöstä. Kuluttaja-asiamies voi myös saattaa asioita ryhmävalituksena kuluttajariitalautakunnan käsiteltäväksi ja panna vireille ryhmäkanteita yleisissä tuomioisuuksissa. Näissä tilanteissa on kysymys tapahtuneiden lainvastaisuuksien aiheuttamien menetysten hyvittämisestä yksittäisille kuluttajille.

Kuluttajan ja elinkeinonharjoittajan välisen riita-asian käsittelystä yleisessä tuomioistuimessa ryhmäkanteena säädetään ryhmäkannelaissa (444/2007). Lakia sovelletaan kuluttaja-asiamiehen toimivallan mukaisessa laajuudessa kuitenkin niin, ettei sitä sovelleta arvopaperimarkkinalaissa (495/1989) tarkoitetun arvopaperin liikkeeseenlaskijan tai julkisen ostotarjouksen tekijän menettelyä koskevassa riita-asiaissa. Ainoastaan kuluttaja-asiamies voi kantajana panna vireille ryhmäkanteen ja käyttää siinä asianosaisena puhevaltaa. Vastaavanlaisesta menettelystä kuluttajariitalautakunnassa säädetään kuluttajariitalautakunnasta annetussa laissa (8/2007).

Kieltokannedirektiivi on Suomessa pantu täytäntöön lailla rajat ylittävistä kieltojen hakemisesta (1189/2000). Laki koskee kieltojen hakemista ja määräämistä rajat ylittävissä tilanteissa.

Jos edustajakannetta koskeva kompromissiehdotus hyväksytään, edellyttäisi se eräitä muutoksia tehtäväksi muun muassa Kilpailu – ja kuluttajavirastosta annettuun lakiin (661/2012), kuluttajansuojalakiin ja ryhmäkannelakiin. Myös oikeudenkäynnistä markkinaoikeudessa annettua lakia (100/2013) ja velan vanhentumisesta annettua lakia

(728/2003) olisi muutettava. Kieltokannedirektiivin kumoamisen johdosta laki rajat ylittävstä kieltoimenettelystä olisi kumottava ja korvattava uudella lainsäädännöllä.

Lainkäyttöön liittyvä sääntely kuuluu Ahvenanmaan itsehallintolain (1144/1991) 27 §:n 23 kohdan mukaan valtakunnan lainsäädäntövaltaan. Myös kuluttajansuojaa koskeva sääntely kuuluu itsehallintolain 27 §:n 10 kohdan mukaan valtakunnalle.

Taloudelliset vaikutukset

Taloudellisia vaikutuksia on vaikea arvioida.

Muut asian käsittelyyn vaikuttavat tekijät

Jäsenvaltioiden enemmistö on ilmoittanut hyväksyvänsä puheenjohtajan kompromissiehdotuksen. Neuvottelut ovat kuitenkin olleet vaikeat ja muun muassa kansallisten järjestelmien eroavaisuuksista johtuen eräät jäsenvaltiot todennäköisesti äänestävät kompromissiesitystä vastaan tai pidättäytyvät äänestämästä. Kompromissiesitykselle on kuitenkin selvä määräenemmistön tuki.

Asiakirjat

13943/19 CONSOM 300

Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot

EU-puheenjohtajuuskauden valmistelutiimi:

OM/ Maarit Leppänen, työryhmän pj ja valmistelutiimin vastuuvirkamies, puh. 050 368 7091

OM/ Jukka Siro, puh. 050 344 9116

EUE/ Pekka Heinonen, puh. +32 4708 51094

EUTORI-tunnus

EU/2018/0903

Liitteet

Viite

Työ- ja elinkeinoministeriö

PERUSMUISTIO

TEM2019-00624

TTM

Huhtala Liisa(TEM)

20.11.2019

Asia

Ehdotus tilinpäätösdirektiivin muutosdirektiiviksi- julkinen maakohtainen veroraportointi

Kokous

Kilpailukykyneuvosto 28.11.2019 - 29.11.2019

U/E/UTP-tunnus

U 25/2016 vp

Käsittelyvaihe ja jatkokäsittelyn aikataulu

Kilpailukykyneuvostossa puheenjohtajamaan tavoitteena on saavuttaa neuvoston yleisnäkemyks, jonka pohjalta voidaan käynnistää kolmikantaneuvottelut Euroopan parlamentin kanssa.

Asiakohtaa valmistellaan Coreper I kokouksessa 20.11.2019.

Tällä hetkellä on vielä epäselvää, löytyykö kompromissiehdotukselle määräenemmistö.

Suomen kanta

Suomi on kokouksen puheenjohtaja, eikä esitä omia kansallisia kantoja.

Suomen tavoite EU-puheenjohtajakaudella

Suomen tavoitteena on neuvoston yleisnäkemyksen saavuttaminen vuodesta 2016 vireillä olleesta ehdotuksesta. On selvää, että edistymistä ei voida saavuttaa teknisellä työryhmätasolla ja asian vieminen eteenpäin vaatii käsittelyä poliittisella tasolla vaikka määräenemmistön saavuttamisesta ei ole varmuutta.

Ehdotuksen sisällöstä on laaja sopu. Keskeisin avoinna oleva kysymys liittyy ehdotuksen oikeusperustaan.

Suomen kanta neuvotteluissa

Suomi on tukenut hanketta ja avoimuuden lisäämistä ottamalla käyttöön julkinen maakohtainen veroraportointi. Suomi on pitänyt komission ehdotuksen oikeusperustaa asianmukaisena. Ehdotuksen sisältö on Suomen tavoitteiden mukainen.

Pääasiallinen sisältö

Ehdotuksessa säädetään veroja koskeva julkistamisvelvollisuus vain suurille, kansainvälisesti toimiville konserneille. Uusia velvoitteita ei aseteta pienille yrityksille, jotka muodostavat yli 95 % kaikista yrityksistä EU:ssa. Ehdotuksen mukaan on

julkistettava komission mukaan vain direktiivin tavoitteiden täyttämistä varten tarpeelliset ja riittävät tiedot. Koska ehdotuksen tavoitteena on mahdollistaa avoimuus ja läpinäkyvyys, julkistettavat selvitykset on asetettava ja pidettävä yleisesti saatavilla.

EU:n oikeuden mukainen oikeusperusta/päätöksentekomenettely

Ehdotuksen oikeusperusta SEUT 50 (1) artikla – tavallinen lainsäädäntömenettely

Neuvoston oikeuspalvelu on lausunnossaan (14384/16) katsonut, että komission ehdottama oikeusperusta on väärä. Oikeuspalvelun mukaan ehdotus tulisi antaa SEUT 115 artiklan mukaisesti, koska kyse on verotusta koskevasta ehdotuksesta.

Käsittely Euroopan parlamentissa

EP on vahvistanut ensimmäisen lukemisen kantansa keväällä 2019. EP hyväksyi 24.10.2019 resoluution kiirehtien neuvostoa etenemään asiassa.

Kansallinen valmistelu

Kilpailukykyjaosto 14.11.2019
EU-ministerivaliokunta 22.11.2019

Eduskuntakäsittely

Suuri valiokunta 22.11.2019

Kansallinen lainsäädäntö, ml. Ahvenanmaan asema

Taloudelliset vaikutukset

Muut asian käsittelyyn vaikuttavat tekijät

Asiakirjat

14038/2019 (Coreperissa käsittely oleva asiakirja)

Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot

TEM Liisa Huhtala p. 0295 047062 liisa.huhtala@tem.fi
TEM Mika Björklund p.0295 063586, mika.bjorklund@tem.fi

EUTORI-tunnus

EU/2016/0864

Liitteet

Viite

Työ- ja elinkeinoministeriö

PERUSMUISTIO

TEM2019-00622

Rihto-Kekkonen Johanna(TEM)

19.11.2019

Asia

EU:n kilpailukyvyyn ulkoinen ulottuvuus

Kokous

28.11.2019

U/E/UTP-tunnus

Käsittelyvaihe ja jatkokäsittelyn aikataulu

Kilpailukykyneuvostossa (KIKY) 28.11.2019 käydään politiikkakeskustelu EU:n kilpailukyvyyn ulkoisesta ulottuvuudesta. Keskustelu käydään puheenjohtajamaan valmisteleman taustapaperin pohjalta sisämarkkina- ja teollisuusministerien kokouksessa 28.11.2019. Ministereille on laadittu kysymys keskustelun pohjaksi.

EU:n kilpailukyvyyn ulkoinen ulottuvuus liittyy kiinteästi Suomen EU:n puheenjohtajamaana valmistelemaan raporttiin ”*EU:n kestävä kasvun strategia*”, josta käytiin yleisempi keskustelu kilpailukykyneuvostossa 26.9.2019 (sisämarkkinat ja teollisuus) ja 27.9.2019 (tutkimus ja innovaatiot). EU:n ulkoiseen kilpailukykyyn liittyviä kysymyksiä on käsitelty perusteellisesti myös neuvoston kilpailukyvyyn ja kasvun korkean tason työryhmässä.

Puheenjohtajamaana Suomi haluaa jatkaa keskustelua eurooppalaisesta teollisuuspolitiikasta ja korostaa kilpailullisen toimintaympäristön tärkeyttä ja kehittämistä EU:n globaalin kilpailukyvyyn parantamiseksi.

Puheenjohtajamaa Suomi huolehtii siitä, että ministerikeskustelun pääviestit välitetään joulukuun Eurooppa-neuvostolle.

Suomen kanta

Suomi on kokouksen puheenjohtaja, eikä esitä omia kansallisia kantoja.

Eurooppa-neuvosto sopi unionin toimielinten työtä ohjaavasta strategisesta ohjelmasta vuosiksi 2019-2024. Siinä korostetaan tarvetta edistää tasapuolisia toimintaedellytyksiä myös globaaleilla markkinoilla. Tämä tarkoittaa muun muassa toimivan kilpailun varmistamista EU:ssa ja maailmanlaajuisesti, markkinoille pääsyn edistämistä ja strategisten toimitusketjujen turvaamista. Suomi haluaa edistää kokouksessa EU:n tämän uuden viisivuotisen (2019-2024) strategisen ohjelman tavoitetta EU:n ulkoisen kilpailukyvyyn ja tasapuolisen toimintaympäristön vahvistamiseksi.

Pääasiallinen sisältö

Taustapaperissa tuodaan esiin niitä asioita ja megatrendejä, jotka ovat EU:lle haasteita EU:n globaalin kilpailukyvyn näkökulmasta ja sen varmistamiseksi.

EU:n ulkoisen kilpailukyvyn kannalta on tärkeää, että EU:lla on toimivat sisämarkkinat, kyky innovoida, riittävä osaaminen, tasapuolinen toimintaympäristö EU:ssa sekä liiketoimintaympäristö, joka mahdollistaa yritysten kasvamisen ja houkuttelee investointeja. Lisäksi on varmistettava, että liiketoimintaympäristö globaaleilla markkinoilla on tasapuolinen ja eurooppalaisilla yrityksillä on pääsy globaaleihin arvoketjuihin.

Taustapaperi keskittyy lähinnä jälkimmäiseen edellytykseen eli siihen, miten eurooppalaiset yritykset pääsevät sujuvasti ja tasapuolisin ehdoin globaaleille markkinoille ja miten ne voivat maksimoida arvonnluontinsa, luoda uusia arvoketjuja ja integroitua globaaleihin arvoverkostoihin.

Erityisesti seuraavat maailmanlaajuiset megatrendit vaikuttavat voimakkaasti globaaliin liiketoimintaympäristöön:

- Ilmastonmuutos ja siirtyminen ilmastoneutraaliin talouteen
- Digitalisaatio ja uudet teknologiat, erityisesti alustataloudessa
- Kolmansien maiden omille yrityksilleen myöntämät markkinoiden toimintaa haittaavat etuudet, esimerkiksi valtion tuet ja muiden maiden yritysten markkinoille pääsyn rajoittaminen omassa maassaan

Ilmastonmuutoksella on valtava vaikutus maailmantalouteen. Se on haaste, mutta myös mahdollisuus Euroopan globaalin kilpailukyvyn näkökulmasta. Yleensä nopeimmilla markkinatoimijoilla on parhaat mahdollisuudet ottaa johtava rooli markkinoilla ja vaikuttaa siihen, millaisiksi nopeasti kehittyvät markkinat muotoutuvat. EU:n olisikin kehitettävä kattava ja johdonmukainen suunnitelma, jolla varmistetaan EU:lle paras mahdollinen asema ilmastoneutraaliin talouteen siirtymiseen liittyvillä markkinoilla. Euroopan pitää olla ensimmäinen, joka kehittää ja ottaa käyttöön innovatiiviset ilmastoneutraalit teknologiat ja ratkaisut ja kehittää eurooppalaisia standardeja, jotka hyväksytään markkinoiden toimesta globaaleiksi standardeiksi. Tämä parantaisi ratkaisevasti EU:n kilpailukykyä ja mahdollistaisi sosiaalisesti ja taloudellisesti oikeudenmukaisen siirtymisen ilmastoneutraaliin talouteen.

EU:n pitää olla myös vahva digitaalitalouden kehittäjä, jotta se voi olla kilpailukykyinen globaalisti. Tämä ei helppo tehtävä, koska muut suuret toimijat ovat useilla keskeisillä digitaalitalouden aloilla olleet kehittämistyössään ja erityisesti digitaalisten innovaatioiden markkinoille tuojina olleet EU:ta nopeampia. Näin on erityisesti alustataloudessa, jossa muutama iso Euroopan ulkopuolinen toimija hallitsee sekä Euroopan markkinoita että globaaleja markkinoita. Niiden vahva markkina-asema perustuu suurelta osin niiden kykyyn kerätä, yhdistellä ja hallita valtavia määriä dataa niin, että ne pystyvät tarjoamaan aivan uudenlaisia palveluja yrityksille ja kuluttajille. Tämän vahvan markkina-aseman takia uusien alustayritysten on vaikea päästä markkinoille ja monet yritykset ovat riippuvaisia muutaman suuren alustayrityksen käyttäytymisestä. Keskustelussa pyritään kartoittamaan sitä, miten EU:n toimin voidaan tarvittaessa puuttua suurten alustayritysten haitalliseen toimintaan tasapuolisen toimintaympäristön varmistamiseksi. Lisäksi keskustellaan siitä, ovatko nykyiset keinot riittäviä vai tarvitaanko uusia keinoja.

EU:n globaalille kilpailukyvyille asettaa haasteita myös eräiden kolmansien maiden omille yrityksilleen myöntämät valtion tuet ja muut epäileltä etuudet, jotka aiheuttavat sen, että toimintaympäristö markkinoilla ei ole enää tasapuolinen. On selvää, että tällaiset ongelmat pitää ratkaista ensisijaisesti kauppapolitiikan keinoin. Siksi on ehdottoman tärkeää, että EU ajaa aktiivisesti monenkeskisen sääntöpohjaisen ja avoimen kauppajärjestelmän kehittämistä. Koska kauppapolitiikkaan perustuvat ratkaisut eivät kuitenkaan ole aina mahdollista esimerkiksi joidenkin osapuolten haluttomuuden vuoksi, eräät EU-maat ovat myös esittäneet, että EU:n pitäisi löytää keinoja, joilla tällaisten kolmansien maiden markkinoiden toiminnan kannalta haitallisten toimenpiteiden vaikutuksiin EU:n markkinoilla voitaisiin puuttua nykyistä tehokkaammin. Ministereillä on mahdollisuus tuoda keskustelussa esiin näkemyksiään siitä, miten kolmansien maiden omille yrityksilleen myöntämiin epäileltä etujen vaikutuksiin tai ulkomaisten yritysten markkinoille pääsyn estämiseen voidaan vaikuttaa EU:n toimin.

EU:n oikeuden mukainen oikeusperusta/päätöksentekomenettely

-

Käsittely Euroopan parlamentissa

-

Kansallinen valmistelu

EU-8 kilpailukykyjaosto 14.11.2019
EU-ministerivaliokunta 22.11.2019

Eduskuntakäsittely

Suuri Valiokunta 22.11.2019

Kansallinen lainsäädäntö, ml. Ahvenanmaan asema

-

Taloudelliset vaikutukset

-

Muut asian käsittelyyn vaikuttavat tekijät

-

Asiakirjat

-

Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot

TEM, Janne Känkänen, (janne.kankanen@tem.fi), puh: +358 295 064 200
TEM, Johanna Rihto-Kekkonen, (johanna.rihto-kekkonen@tem.fi) puh: +358 50 313 5197

EUTORI-tunnus

Liitteet

Viite

Työ- ja elinkeinoministeriö

PERUSMUISTIO

TEM2019-00621

Haapsaari Jani(TEM)

19.11.2019

Asia

EU; kilpailukykyneuvosto; sisämarkkina ja teollisuus; asiakohda muut asiat

Kokous

Kilpailukykyneuvosto 28.11.2019 - 29.11.2019

U/E/UTP-tunnus

Käsittelyvaihe ja jatkokäsittelyn aikataulu

Kilpailukykyneuvoston kokouksessa (sisämarkkinat ja teollisuus) muissa asioissa kuullaan tiedotusasioita, joita on tällä kertaa kuusi. Tiedotuskohdassa ei käydä keskustelua.

Suomen kanta

Suomi on kokouksen puheenjohtaja ja ei siten tuo kantojaan esille.

Pääasiallinen sisältö**a) Parempi sääntely kestävän kasvun tukemiseksi: Suomen puheenjohtajakaudella tehty työ***Puheenjohtajavaltion tiedotusasia*

Paremmen sääntelyn työryhmässä keskusteltiin syksyn aikana paremmen sääntelyn roolista kestävän kasvun edistämisessä. Aihetta pohjustettiin kesäkuussa järjestetyssä paremmen sääntelyn johtajien ja asiantuntijoiden kokouksessa Helsingissä. Työryhmässä käydystä keskustelusta laadittiin puheenjohtajavaltion yhteenveto, jossa keskeisenä näkökulmana korostui jäsenmaiden yhteinen tahto säilyttää paremmen sääntelyn politiikkatyö korkealla myös aloittavan komission kaudella. Kestävän kasvun edistäminen edellyttää holistista lähestymistapaa, jossa paremmen sääntelyn politiikka yhdistetään ympäristön ja yhteiskunnan kannalta kestävän kasvun kehitykseen. Lisäksi paremmalla sääntelyllä nähdään olevan erittäin tärkeä rooli sisämarkkinoiden sääntelyn kilpailukykyyn säilyttämisessä.

b) EU:n matkailualan digitalisaation nopeuttaminen: Suomen puheenjohtajakaudella tehty työ*Puheenjohtajavaltion tiedotusasia*

Romanian EU-puheenjohtajakaudella laadittiin ja hyväksyttiin Euroopan Unionin neuvoston ”Päätelmät matkailualan kilpailukykyvyydestä EU:n kestävän kasvun, työllisyyden ja sosiaalisen yhteenkuuluvuuden edistäjänä seuraavalla vuosikymmenellä”. Suomen EU-puheenjohtajakauden tavoitteena matkailupolitiikassa on ollut päätelmien

toimeenpanoa tukien edistää keskustelua matkailusektorin digitalisoitumisen edistämisestä. Päätelmissä innovaatiot ja digitalisaatio tunnistettiin yhdeksi matkailusektorin keskeiseksi EU:n laajuiseksi haasteeksi ja mahdollisuudeksi.

Suomi fasilitoi jäsenvaltioiden keskustelua digitalisaation edistämisessä kolmen keskeiseksi tunnistamansa teeman kautta: tietoon tukeutuvan matkailutalouden varmistaminen, digitaalisten innovaatioiden mahdollistaminen ja investointi matkailutyövoiman ammattitaidon ja kyvykkyyden uudistamiseen ja nostamiseen digitaalisessa Euroopassa.

Neuvoston työryhmän kokousten (15.7. ja 24.10.) lisäksi teemaa on käsitelty EU:n jäsenvaltioiden matkailun ylijohantajien tapaamisessa 9.10. Helsingissä ja European Tourism Forumissa 9.-10.10. Helsingissä.

c) “Teollisuuden ystävien ministerikokous 2019”: tulokset (Wien, 4. lokakuuta 2019)

Itävallan valtuuskunnan tiedotusasia

Itävallan Wienissä 4. lokakuuta isännöimän Friends of Industry –kokouksen teemana oli digitalous, ilmasto ja globaali kilpailu.

Friends of Industry on EU:n jäsenmaiden ryhmä, joka kokoontuvat vuosittain keskustelemaan teollisuuspolitiikan tärkeimmistä teemoista. Ryhmä avoin ja kutsuu mukaan epävirallisiin keskusteluihin kaikki kiinnostuneet EU-maat. Epävirallisuudesta huolimatta tapana on koota julkilausuma, jossa ryhmän jäsenet ottavat kantaa ajankohtaisiin teollisuuspoliittisiin kysymyksiin.

Itävallan lokakuussa 2019 isännöimän kokouksen kattoteemana olivat teollisuuden strategiset arvoketjut. Esillä olivat erityisesti digitalous ja tekoäly, ilmasto sekä globaali kilpailu. Itävallan johdolla laadittua julkilausumaa (Vienna Declaration) kannatti 17 maata. Suomi ei neuvoston puheenjohtajana tällä kertaa ottanut julkilausumaan kantaa.

d) Kuluttajansuojaa koskevasta yhteistyöstä annetun uuden asetuksen täytäntöönpano

Komission tiedotusasia

Komissio informoi ns. CPC-asetuksen (Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus kuluttajansuojalainsäädännön täytäntöönpanosta vastaavien kansallisten viranomaisten yhteistyöstä) toimeenpanosta jäsenvaltioissa. Asetus tulee sovellettavaksi 19.1.2020. Asetus edellyttää käytännössä sitä täydentävien säännösten antamista kuluttajansuojaviranomaisten toimivaltuuksista. Suomessa asetuksen toimeenpanoon liittyvä hallituksen esitys on tällä hetkellä eduskunnan käsiteltävänä. Kuluttajansuojaviranomaiset, keskeisimpänä Suomessa kuluttaja-asiamies, saavat asetuksen toimeenpanon myötä käyttöönsä eräitä uusia toimivaltuuksia.

e) Seuraavan puheenjohtajavaltion työohjelma

Kroatian valtuuskunnan tiedotusasia

Kroatia toimii EU:n ministerineuvoston puheenjohtajana vuoden 2020 ensimmäisellä puoliskolla. Kyseessä on ensimmäinen kerta, kun Kroatia on puheenjohtaja. Kroatian valtuuskunta esittelee neuvostossa puheenjohtajakautensa työohjelmaa.

f) Kilpailu Euroopan puolustusrahastossa

Euroopan puolustusrahasto (European Defence Fund, EDF) on tärkeä osa eurooppalaisen puolustusulottuvuuden kehittämistä. Rahaston tavoitteena on mm. eurooppalaisen puolustusteollisuuden innovatiivisuuden lisääminen, jäsenmaiden erilaisten systeemien päällekkäisyyksien poistaminen, eurooppalaisen puolustusteollisuuden kilpailukyvyä varmistaminen kansainvälisessä kilpailussa, eurooppalaisten pk-yritysten parempi mukaan kytkeminen suurten toimijoiden hankkeisiin. Tanskan ehdotus liittyy sen varmistamiseen, että valintakriteereihin otettaisiin mukaan kilpailun varmistaminen EU:n sisällä.

EU:n oikeuden mukainen oikeusperusta/päätöksentekomenettely

Käsittely Euroopan parlamentissa

Kansallinen valmistelu

EU-ministerivaliokunta 22.11.2019 (neuvostovalmistelujen yhteydessä).

Eduskuntakäsittely

SuV 22.11.2019 (neuvostovalmistelujen yhteydessä).

Kansallinen lainsäädäntö, ml. Ahvenanmaan asema

Taloudelliset vaikutukset

Muut asian käsittelyyn vaikuttavat tekijät

Asiakirjat

- Better regulation in supporting sustainable growth: Work done under the Finnish Presidency
- Enhancing the Digitalisation of the EU Tourism Sector – Work done under the Finnish Presidency
- “Friends of Industry Ministerial 2019” Information note
- Implementation of the new Consumer Protection Cooperation (CPC) Regulation
- Competition in the European Defence Fund – AOB note from Denmark

Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot

Laatija:

Jani Haapsaari, TEM, jani.haapsaari@tem.fi 029 504 7153

Muut käsittelijät:

Miia Halonen, TEM, miia.halonen@tem.fi, 050 516 5048.

Sanna Kyyrä, TEM, sanna.kyyra@tem.fi, +358 50 358 9497.

Anita Silanterä, TEM, anita.silanterä@tem.fi, +358 50 464 5366.

Katri Kummoinen, OM, katri.kummoinen@om.fi, +358 50 363 3946.

Martti Myllylä, TEM, martti.myllylä@tem.fi, +358 50 396 0250.

Timo Kärkkäinen, TRAFICOM, timo.karkkainen@traficom.fi, 050 595 2617.

EUTORI-tunnus

Liitteet

Viite

Työ- ja elinkeinoministeriö

PERUSMUISTIO

TEM2019-00602

IYR

Lönnqvist Maija(TEM)

14.11.2019

Asia

Kilpailukykyneuvosto 29.11.2019 (avaruus ja tutkimus): keskustelu kestävästä avaruustaloudesta / neuvoston päätelmät avaruusratkaisuksista arktisiin tarpeisiin

Kokous

Kilpailukykyneuvosto 29.11.2019 - 29.11.2019

U/E/UTP-tunnus

Käsittelyvaihe ja jatkokäsittelyn aikataulu

Kilpailukykyneuvostossa 29.11.2019 käydään poliittisen tason keskustelu kestävästä avaruustaloudesta. Puheenjohtaja on valmistellut etukäteen taustapaperin ministereiden keskusteluja varten.

Lisäksi kilpailukykyneuvostossa hyväksytään neuvoston päätelmät avaruusratkaisuksista kestäväen arktisen alueen tarpeisiin. Päätelmät on valmisteltu neuvoston avaruustyöryhmässä loka-marraskuussa 2019.

Suomen kanta

Suomi toimii kokouksen puheenjohtajana eikä siten esitä omia kantoja. Keskustelupaperi ja päätelmät on kuitenkin laadittu Suomen kantojen mukaisesti ottaen huomion kansallisen avaruusstrategian ja hallitusohjelman painopisteet.

Keskustelu kestävästä avaruustaloudesta

Suomelle on tärkeää, että eurooppalainen avaruuspolitiikka edistää kestävää kasvua paitsi avaruussektorilla myös muilla aloilla avaruusteknologian, -datan ja palvelujen avulla. Avaruustoiminnalla on merkittävä vaikutus erityisesti digitaalisessa murroksessa ja taistelussa ilmastonmuutosta vastaan. Suomi pitää tärkeänä, että avaruussektorin muutos nähdään mahdollisuutena erilaisille toimijoille. Olennaista on rohkaista avaruussektoria uudistumaan.

Suomi pitää tärkeänä, että keskusteltaessa avaruustoiminnan merkityksestä kestäväälle kasvulle huomioidaan myös se, että lisääntyvä avaruustoiminta lisää avaruusromun määrää kiertoradoilla ja sitä kautta törmäysriskejä. Tämä on haaste nykyiselle kansainväliselle sääntelylle. Suomi katsoo, että osoittaakseen johtavaa asemaansa kansainvälisesti EU:n tulee aktiivisesti edistää yhteisten sääntöjen laatimista, kehittämistä ja noudattamista kansainvälisessä yhteistyössä. Lisäksi Suomi katsoo, että EU:n pitäisi merkittävänä avaruustoiminnan harjoittajana liittyä YK:n avaruussopimuksiin Euroopan avaruusjärjestön tavoin.

Suomi näkee arktisen alueen tärkeänä alueellisen yhteistyön kohteena. Arktisen toimintaympäristön kestävä kehityksen edellytykset voidaan varmistaa aktiivisella avaruusinfrastruktuurin kehittämisellä ja hyödyntämisellä. Suomelle on tärkeää, että arktisuus otetaan yhdeksi tulevaisuuden avaruuskäytön painopisteeksi.

Pääasiallinen sisältö

Keskustelu kestävästä avaruustaloudesta - taustapaperi

Avaruustoiminta on globaalisti murroksessa. Kasvava julkinen kiinnostus ja investoinnit avaruustoimintaan, disruptiiviset liiketoimintamallit, ml. laskeneet avaruuteen pääsyn kustannukset (ns. New Space), kasvavat yksityiset sijoitukset avaruusalan yrityksiin ja avaruuden integraatio myös muille aloille ja yhteiskuntaan ovat osa ilmiötä.

Syyskuussa 2019 käydyssä kilpailukykyneuvoston keskustelussa kestävästä kasvusta, yhdestä Eurooppaneuvoston hyväksymän EU:n strategisen agendan kärjestä, tunnistettiin avaruustoiminta yhdeksi kestävä kasvun mahdollistajaksi. Avaruustoiminta voi tarjota keinoja myös erilaisiin yhteiskunnallisiin ja globaaleihin haasteisiin vastaamiseen, erityisesti digitaalisessa murroksessa ja ilmastomuutoksen torjunnassa.

Erityisesti eurooppalainen strateginen avaruusinfrastruktuuri ja merkittävä datavaranto toimivat kestävä kasvun mahdollistajina ja tarjoavat keinoja ilmaston monitorointiin ja digitaaliseen murrokseen. Tekoäly, data- ja alustatalous kiihdyttävät eurooppalaisten menestymistä globaalissa datataloudessa. Komission tulisi edistää avaruusdataan perustuvia innovaatioita ja osaamista myös muilla aloilla sekä kehittää mekanismeja datan jakamiseen ja yhteiskäyttöön.

Tavoiteltaessa ilmastoneutraalia taloutta ja 2030 ilmastotavoitteita sekä Pariisin sopimuksen ja YK:n kestävä kehityksen tavoitteita avaruustoiminnalla ja datalla on merkittävä rooli päästöjen ja ympäristön muutosten monitoroinnista.

Avaruustoiminnan lisääntyminen johtaa siihen, että avaruussektorin on huolehdittava, että sen oma toiminta on kestävällä pohjalla ja että avaruus säilyy käyttökelpoisena. Avaruusromu aiheuttaa avaruustoiminnalle merkittäviä riskejä. Euroopan pitäisi olla johtavassa asemassa vastuullisen toiminnan edistämiseksi. YK:n avaruuskomiteassa (*Committee on Peaceful Use of Outer Space COPUOS*) kesäkuussa hyväksytyt kestävä avaruuden käytön ohjesäännöt (*Long Term Sustainability (LTS) Guidelines*) kannustavat valtioita ja kansainvälisiä organisaatioita ryhtymään toimenpiteisiin kestävä käytön turvaamiseksi. Myös kansainvälinen keskustelu avaruuden liikennesääntöjen (*Space Traffic Management*) tarpeesta lisääntyy. Erityisesti on tarpeen selvittää EU:n edellytyksiä liittyä YK:n avaruussopimuksiin.

Ruuhkaiset kiertoradat luovat myös mahdollisuuksia uusiin innovaatioihin, kun tarve toimille avaruustoiminnan lopettamisen jälkeen, palveluille kiertoradoilla ja satelliittien poistolle kiertoradalta lisääntyy. Innovatiiviset ratkaisut näissä ovat edellytykset kestävälle avaruusinfrastruktuurille ja Euroopan kilpailukyvyille. On olennaista, että eurooppalainen avaruussektori on eturintamassa tämän markkinan kehittämisessä.

Puheenjohtaja on valmisteellut seuraavat kysymykset ministereiden keskusteluja varten kilpailukykyneuvostoon 29.11.2019:

- 1. Mihin toimiin EU:n pitäisi ryhtyä edistääkseen avaruussektorin linkittymistä muille alueille, erityisesti digitaalisessa murroksessa ja ilmastonmuutoksen torjunnassa, edistääkseen näin kestäväää kasvua ja uudistamista?*
- 2. Miten varmistetaan, että kestävyys on tärkeä osa eurooppalaista avaruuspolitiikkaa? Pitäisikö Euroopan toimia johtajan avaruuden kestävässä kehityksessä, edistää sitä aktiivisesti ja edistää kestävien avainteknologioiden kehitystä?*

Neuvoston päätelmät avaruusratkaisuista arktisiin tarpeisiin

Päätelmissä korostetaan EU:n avaruushjelman ja muun eurooppalaisen avaruusinfrastruktuurin merkitystä arktisen alueen, erityisesti ilmastonmuutoksen ja ympäristön seurannan sekä arktisen liikenteen ja taloudellisen toiminnan kannalta. Päätelmien tavoitteena on kiinnittää huomiota jo olemassa oleviin kyvykkyyksiin erityisesti kaukokartoituksessa ja satelliittinavigoinnissa, mutta myös osoittaa puutteita arktisen alueen kannalta tärkeissä avaruusratkaisuissa ja niiden kattavuudessa, ml. satelliittikommunikaatio ja sääpalvelut. Avaruusalan murros, ns. New Space Economy luo mahdollisuuksia uuteen liiketoimintaan myös arktisen alueen tarpeisiin.

Useissa päätelmien kohdissa korostetaan eri toimijoiden rooleja ja yhteistyötä arktista aluetta palvelevassa avaruustoiminnassa. Komission lisäksi Euroopan avaruusjärjestöllä, Euroopan GNSS-virastolla, Euroopan sääsatelliittijärjestöllä (EUMETSAT) ja Copernicus-ohjelman palveluntarjoajilla on oma roolinsa. Päätelmissä korostetaan kuitenkin, että eri toimijoiden roolit eivät saa olla päällekkäisiä – tämä oli useille jäsenmaille tärkeää mainita.

Päätelmissä suositellaan myös, että komissio ja korkea edustaja päivittäisivät 2016 antamaan EU:n arktisen politiikan tiedonantoon ottaen huomioon uudet haasteet ja mahdollisuudet, myös avaruusratkaisut, sekä kasvavan kansainvälisen kiinnostuksen alueeseen.

Työryhmäkäsittelyssä jäsenmaat suhtautuivat päätelmiin hyvin myönteisesti ja pitivät asiaa tärkeänä.

EU:n oikeuden mukainen oikeusperusta/päätöksentekomenettely

-

Käsittely Euroopan parlamentissa

-

Kansallinen valmistelu

- EU-20 tutkimusjaosto, 19.11.2019
- EU-ministerivaliokunta 22.11.2019

Eduskuntakäsittely

- Suuri valiokunta 22.11.2019

Kansallinen lainsäädäntö, ml. Ahvenanmaan asema

Taloudelliset vaikutukset

-

Muut asian käsittelyyn vaikuttavat tekijät

Komissio antoi kesäkuussa 2018 ehdotuksen asetukseksi Euroopan unionin avaruushjelmasta ja avaruushjelmavirastosta. Asetusehdotuksesta saavutettiin marraskuussa 2018 neuvoston osittainen yleisnäkemyks. Euroopan parlamentti hyväksyi oman raporttinsa joulukuussa 2018.

Neuvoston ja Euroopan parlamentin yhteisymmärrys (common understanding) asetusehdotuksesta hyväksyttiin maaliskuussa 2019. Yhteisymmärrys kattaa pääosin avaruushjelman sisällön. Yhteisymmärrys ei kata budjettilukuja, jotka riippuvat MFF-neuvottelujen tuloksesta. Muut yhteisymmärryksen ulkopuolelle jääneet asiat koskevat kolmansien maiden osallistumista koskevia ehtoja ja unionin taloudellisten etujen suojelua

Parlamentin kanssa jatketaan neuvotteluja sitten, kun neuvostolla on mandaatti kaikkiin ehdotuksen elementteihin. Suomen kaudella asiaa ei voitu edistää MFF-neuvottelujen ollessa kesken

Asiakirjat

Puheenjohtajan keskustelumuistio ”Fostering sustainable space economy”
Neuvoston päätelmät ”Space Solutions for a Sustainable Arctic”

Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot

Maija Lönnqvist, maija.lonnqvist@tem.fi, puh. 050 3313791

EUTORI-tunnus

Liitteet

Viite

Opetus- ja kulttuuriministeriö

PERUSMUISTIO

OKM2019-00215

KTLO Kauppinen Petteri(OKM)

19.11.2019

Asia

Kilpailukykyneuvosto 28-29.11.2019; Tutkimus; Asetus Euroopan innovaatio- ja teknologiainstituutista (EIT); Osittainen yleisnäkemys

Kokous

Kilpailukykyneuvosto 28.11.2019 - 29.11.2019

U/E/UTP-tunnus

U 70/2018 vp

Käsittelyvaihe ja jatkokäsittelyn aikataulu

Komissio antoi heinäkuussa 2019 ehdotuksen asetukseksi Euroopan innovaatio- ja teknologiainstituutista (EIT) sekä ehdotuksen päätökseksi EIT:n strategisesta innovaatio-ohjelmasta 2021-2027. EIT:n rahoitus sisältyy komission ehdotukseen tutkimuksen ja innovoinnin puiteohjelmasta (Horisontti Eurooppa).

Kilpailukykyneuvoston kokouksessa 29.11 on tarkoitus hyväksyä neuvoston osittainen yleisnäkemys EIT:n asetuksesta (pl. budjetti).

Puheenjohtajan ehdotusta käsitellään Coreperissa 20.11, jolloin tavoitteena on poistaa ehdotuksesta muiden maiden varaumat/tarkasteluvaraumat.

Euroopan innovaatio- ja teknologiainstituuttia koskevat ehdotukset on tarkoitus hyväksyä vuoden 2020 loppuun mennessä.

Suomen kanta

Suomi on kokouksen puheenjohtaja, eikä esitä omia kansallisia kantoja.

Suomen tavoitteena puheenjohtajana on, että neuvosto hyväksyy EIT:n asetuksesta osittaisen yleisnäkemysten (pl. budjetti) kilpailukykyneuvoston kokouksessa.

Suomi suhtautuu myönteisesti tutkimuksen ja innovoinnin puiteohjelmaa (Horisontti Eurooppa) koskevaa kokonaisuuteen, johon sisältyy Euroopan innovaatio- ja teknologiainstituuttia (EIT) koskevat päälinjaukset. Suomi pitää tärkeänä, että koulutus-, tutkimus- ja innovaatiotoiminnan yhteyksiä vahvistetaan aiempaa vaikuttavamman toiminnan aikaansaamiseksi.

EU:n vuosien 2021-2027 rahoituskehyspäätöksen valmistelu on vielä kesken ja tämän vuoksi Horisontti 2020 -puiteohjelmalle ehdotettuun määrärahasoon, johon sisältyy

Euroopan innovaatio- ja teknologiainstituutin rahoitus, otetaan kantaa myöhemmässä vaiheessa.

Pääasiallinen sisältö

Taustaa

Euroopan innovaatio- ja teknologiainstituutti (EIT) on perustettu maaliskuussa 2008 Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksella. Asetusta on muutettu vuonna 2013, jolloin EIT kytkettiin osaksi EU:n tutkimuksen ja innovoinnin ohjelmaa (Horisontti 2020).

EIT:n koulutus-, tutkimus- ja innovaatiotoiminta järjestetään osaamis- ja innovaatioyhteisössä, joissa on kumppaneina korkeakouluja, tutkimuslaitoksia ja yrityksiä vähintään kolmesta Euroopan maasta.

EIT:n kolme ensimmäistä osaamis- ja innovaatioyhteisöä valittiin vuonna 2009 (ilmastonmuutos, kestävä energia ja tulevaisuuden tietoyhteiskunta). Toisella ohjelmakaudella on käynnistetty viisi uutta yhteisöä: terveys ja raaka-aineet vuonna 2015, ravinto vuonna 2016 sekä valmistustekniikka ja kaupunkiliikenne vuonna 2018. EIT asetuksen mukaan yhteisö voi saada EIT:n perusrahoitusta enintään 15 vuoden ajan.

EIT:n keskushallinto on Budapestissa Unkarissa. EIT:n toimeenpanoa koskevat päätökset tekee EIT:n hallintoneuvosto.

EIT:n strategisessa innovaatio-ohjelmassa määritellään EIT:n toiminnan prioriteettialat, strategia ja rahoitustarpeet sekä linjaukset uusien osaamis- ja innovaatioyhteisöjen valinnasta.

Puheenjohtajan ehdotus asetukseksi Euroopan innovaatio- ja teknologiainstituutista (asiakirja 14024/1/2019)

EIT:n asetukseen tehtävillä muutoksilla pyritään yksinkertaistamaan ja selkeyttämään EIT:n toimintaa ja hallintomallia. Komissio on ehdottanut asetuksen laatimista uudelleen (recast), millä parannettaisiin asetuksen oikeudellista selkeyttä ja luettavuutta.

EIT:lle suoraan osoitettava rahoitus tulisi tutkimuksen ja innovoinnin puiteohjelmasta (Horisontti Eurooppa). EIT edistäisi puiteohjelman yleisiä tavoitteita korkea-asteen koulutuksen, tutkimuksen ja innovaation muodostaman osaamiskolmion integroinnin avulla.

EIT:n rahoitus vuosille 2021-2027, joka määritetään Horisontti Eurooppa-ohjelman päätöksessä ja kirjataan EIT:n asetuksen artiklaan 20, ei sisälly osittaiseen yleisnäkemykseen.

Osaamis- ja innovaatioyhteisöille osoitettavalla EIT:n rahoituksella olisi tarkoitus edistää osaamis- ja innovaatioyhteisöjen toimintaa ja yhteensovittamista sekä niiden alueellisen ulottuvuuden vahvistamista. Osaamis- ja innovaatioyhteisöt voisivat myös jatkossa hakea rahoitusta EU:n rahoitusohjelmista näitä koskevien sääntöjen mukaisesti.

Horisontti Eurooppa -ohjelman osallistumissäännöt koskisivat EIT:n rahoitusta. Osallistuvia maita koskevat säännöt olisivat yhdenmukaiset puiteohjelman sääntöjen kanssa, joiden mukaisesti osaamis- ja innovaatioyhteisössä tulee olla organisaatioita vähintään kolmesta eri jäsenvaltiosta.

Osaamis- ja innovaatioyhteisöt voivat tarjota maisterin ja tohtorintason koulutusta. Korkeakoulut myöntäisivät tutkinnot kansallisten sääntöjen ja hyväksymismenettelyjen mukaisesti.

Vuoropuhelua jäsenmaiden kanssa vahvistettaisiin jäsenmaiden edustajista koskevan ryhmän avulla. Komission roolina on erityisesti EIT:n toiminnan seuranta ja arviointi, jota myös tehostettaisiin.

EIT:n hallintoneuvosto päättäisi uusien osaamis- ja innovaatioyhteisöjen perustamisesta ja valintamenettelystä strategisessa innovaatio-ohjelmassa sovittujen periaatteiden pohjalta. Uusien osaamis- ja innovaatioyhteisöjen alat määritettäisiin strategisessa innovaatio-ohjelmassa.

Asetuksen liitteenä olevassa EIT:n perussäännössä määritetään EIT:n hallintoneuvoston, EIT:n johtajan ja jäsenmaiden edustajien ryhmän toiminta. Hallintoneuvostossa olisi jatkossa 15 jäsentä. Komissio nimittäisi hallintoneuvoston jäsenet, joiden toimikausi olisi 4 vuotta ja jota voitaisiin jatkaa kerran kahdella vuodella.

EU:n oikeuden mukainen oikeusperusta/päätöksentekomenettely

SEUT-sopimuksen artiklan 173 kohta 3, tavallinen lainsäätämismenettely

Käsittely Euroopan parlamentissa

Euroopan parlamentin ITRE-valiokunta (teollisuus, tutkimus- ja energia) on nimennyt mietinnön esittelijäksi Marisa Matiaksen (PT, GUE-NGL).

Kansallinen valmistelu

EU-20 tutkimus- ja innovaatiojaosto, 19.11.2019
EU-ministerivaliokunta 22.11.2019

Eduskuntakäsittely

Suuri valiokunta 22.11.2019

Kansallinen lainsäädäntö, ml. Ahvenanmaan asema

Ei lainsäädännöllisiä vaikutuksia.

Taloudelliset vaikutukset

Komission ehdotuksen mukaan EIT:lle osoitettaisiin EU:n budjetista vuosille 2021-2027 yhteensä 3,0 miljardia euroa (käyvin hinnoin). EIT:n rahoitus vuosille 2021-2027 sisältyy komission ehdotuksen tutkimuksen ja innovoinnin puiteohjelmasta (Horisontti Eurooppa). Neuvoston osittainen yleisnäkemyks EIT:n asetuksesta ei kata EIT:n budjettia.

Komissio antoi kesäkuussa 2018 ehdotuspaketin tutkimuksen ja innovoinnin Horisontti Eurooppa ohjelmaksi (2021–2027). Neuvoston ja Euroopan parlamentin yhteisymmärrys Horisontti Eurooppa-ohjelman asetuksesta hyväksyttiin keväällä 2019. Yhteisymmärrys ei kata ohjelman budjettia, joka riippuu EU:n rahoituskehysneuvottelujen tuloksesta. Tavoitteena on, että Horisontti Eurooppa -puiteohjelmaa koskevat päätökset hyväksyttäisiin vuoden 2020 aikana.

Muut asian käsittelyyn vaikuttavat tekijät

-

Asiakirjat

11228/19 (Komission ehdotus – EIT asetus)

14023/1/19 (puheenjohtajan lopullinen ehdotus ei vielä käytettävissä)

Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot

Petteri Kauppinen OKM, petteri.kauppinen@minedu.fi, puh. 0295330147

Timo Haapalehto TEM, timo.haapalehto@tem.fi, puh. 0295047218

EUTORI-tunnus

EU/2019/0996

Liitteet

Viite

Opetus- ja kulttuuriministeriö

PERUSMUISTIO

OKM2019-00216

KTLO Kauppinen Petteri(OKM)

19.11.2019

Asia

Kilpailukykyneuvosto 28-29.11.2019; tutkimus; Päätös Euroopan innovaatio- ja teknologiainstituutin (EIT) strategisesta innovaatio-ohjelmasta; Tilanneselvitys

Kokous

Kilpailukykyneuvosto 28.11.2019 - 29.11.2019

U/E/UTP-tunnus

U 70/2018 vp

Käsittelyvaihe ja jatkokäsittelyn aikataulu

Komissio antoi heinäkuussa 2019 ehdotuksen asetukseksi Euroopan innovaatio- ja teknologiainstituutista (EIT) sekä ehdotuksen päätökseksi EIT:n strategisesta innovaatio-ohjelmasta 2021-2027. EIT:n rahoitus sisältyy komission ehdotukseen tutkimuksen ja innovoinnin puiteohjelmasta (Horisontti Eurooppa).

Puheenjohtaja antaa kilpailukykyneuvoston kokouksessa 29.11 tilanneselvityksen EIT:n strategista innovaatio-ohjelmaa koskevien neuvotteluiden etenemisestä.

Euroopan innovaatio- ja teknologiainstituuttia koskevat ehdotukset on tarkoitus hyväksyä vuoden 2020 loppuun mennessä.

Suomen kanta

Suomi on kokouksen puheenjohtaja, eikä esitä omia kansallisia kantoja.

Suomen tavoitteena on antaa kilpailukykyneuvoston kokouksessa puheenjohtajan tilanneselvitys EIT:n strategista innovaatio-ohjelmaa koskevien neuvotteluiden etenemisestä.

Suomi suhtautuu myönteisesti tutkimuksen ja innovoinnin puiteohjelmaa (Horisontti Eurooppa) koskevaa kokonaisuuteen, johon sisältyy Euroopan innovaatio- ja teknologiainstituuttia (EIT) koskevat päälinjaukset. Suomi pitää tärkeänä, että koulutus-, tutkimus- ja innovaatiotoiminnan yhteyksiä vahvistetaan aiempaa vaikuttavamman toiminnan aikaansaamiseksi.

Suomi tukee EIT:n strategisessa innovaatio-ohjelman painotuksia innovaatiotoiminnan ja yrittäjyyskoulutuksen vahvistamiseksi sekä tukee EIT:n toiminnan ja hallintomallin selkeyttämistä. Suomi kannattaa uuden osaamis- ja innovaatioyhteisön käynnistämistä kulttuurin ja luovien alojen aihealueella.

EU:n vuosien 2021-2027 rahoituskehyspäättöksen valmistelu on vielä kesken ja tämän vuoksi Horisontti 2020 -puiteohjelmalle ehdotettuun määrärahasoon, johon sisältyy Euroopan innovaatio- ja teknologiainstituutin rahoitus, otetaan kantaa myöhemmässä vaiheessa.

Pääasiallinen sisältö

Taustaa

Euroopan innovaatio- ja teknologiainstituutti (EIT) on perustettu maaliskuussa 2008 Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksella. Asetusta on muutettu vuonna 2013, jolloin EIT kytkettiin osaksi EU:n tutkimuksen ja innovoinnin ohjelmaa (Horisontti 2020).

EIT:n koulutus-, tutkimus- ja innovaatiotoiminta järjestetään osaamis- ja innovaatioyhteisössä, joissa on kumppaneina korkeakouluja, tutkimuslaitoksia ja yrityksiä vähintään kolmesta Euroopan maasta.

EIT:n kolme ensimmäistä osaamis- ja innovaatioyhteisöä valittiin vuonna 2009 (ilmastonmuutos, kestävä energia ja tulevaisuuden tietoyhteiskunta). Toisella ohjelmakaudella on käynnistetty viisi uutta yhteisöä: terveys ja raaka-aineet vuonna 2015, ravinto vuonna 2016 sekä valmistustekniikka ja kaupunkiliikenne vuonna 2018. EIT asetuksen mukaan yhteisö voi saada EIT:n perusrahoitusta enintään 15 vuoden ajan.

EIT:n keskushallinto on Budapestissa Unkarissa. EIT:n toimeenpanoa koskevat päätökset tekee EIT:n hallintoneuvosto.

EIT:n strategisessa innovaatio-ohjelmassa määritellään EIT:n toiminnan prioriteettialat, strategia ja rahoitustarpeet sekä linjaukset uusien osaamis- ja innovaatioyhteisöjen valinnasta.

Strateginen innovaatio-ohjelma (asiakirja 14024/1/2019)

EIT:n strategisessa innovaatio-ohjelmassa määritellään EIT:n painopisteet ja toimet seuraavalle EU:n ohjelmakaudelle 2021-2027. Strategisen innovaatio-ohjelman avulla eurooppalaiset päätöksentekijät viitoittavat EIT:n strategisen suunnan antaen kuitenkin EIT:lle valtuudet määritellä tarkemmat toimintatavat, joilla tavoitteet saavutetaan. EIT:n tarkoituksena on edistää Horisontti Eurooppa-ohjelmassa asetettujen tavoitteiden saavuttamista muun muassa yhteiskunnallisten haasteiden ratkaisemisessa.

Strateginen innovaatio-ohjelma sisältää osaamis- ja innovaatioyhteisöjen toimintaa ja rahoitusta koskevia linjauksia. Strategisessa innovaatio-ohjelmassa painotetaan yrittäjyyskoulutusta ja innovaatiotoimintaa. Jatkossa on tarkoitus vahvistaa osaamis- ja innovaatioyhteisöissä kehitetyn osaamisen levittämistä myös niihin maihin, jotka eivät ole edustettuina osaamis- ja innovaatioyhteisöissä.

EIT:n hallintoneuvoston ja keskushallinnon tehtävänä on huolehtia osaamis- ja innovaatioyhteisöjen valinnasta, niiden koordinoinnista ja levittää niissä kehitettyjä parhaita toimintatapoja.

EIT myöntää vuosittain osaamis- ja innovaatioyhteisöille rahoituksen, jonka perusteena on niiden aiemmat tulokset sekä niiden liiketoimintasuunnitelmassa esitetyt toimet. Ulkopuoliset riippumattomat asiantuntijat ovat mukana liiketoimintasuunnitelmien arvioinnissa. Tämän lisäksi EIT:n seuranta- ja arviointijärjestelmää on tarkoitus kehittää, jotta voidaan paremmin seurata EIT:n ja sen osaamis- ja innovaatioyhteisöjen toiminnan tuloksellisuutta.

Seuraavalla ohjelmakaudella on tarkoitus valita yksi osaamis- ja innovaatioyhteisö vuonna 2021 ja sen aihealueena olisi kulttuuri ja luovat alat. Toinen osaamis- ja innovaatioyhteisö voitaisiin valita 2024 ja teema-alasta päätettäisiin myöhemmin EIT:n hallintoneuvoston ehdotuksen pohjalta.

EU:n oikeuden mukainen oikeusperusta/päätöksentekomenettely

SEUT-sopimuksen artiklan 173 kohta 3, tavallinen lainsäätämisyjärjestys

Käsittely Euroopan parlamentissa

Euroopan parlamentin ITRE-valiokunta (teollisuus, tutkimus- ja energia) on nimennyt mietinnön esittelijäksi Maria Da Graça Carvalhon (PT, PPE).

Kansallinen valmistelu

EU-20 tutkimus- ja innovaatiojoaosto, 19.11.2019
EU-ministerivaliokunta 22.11.2019

Eduskuntakäsittely

Suuri valiokunta 22.11.2019

Kansallinen lainsäädäntö, ml. Ahvenanmaan asema

Ei lainsäädännöllisiä vaikutuksia.

Taloudelliset vaikutukset

Komission ehdotuksen mukaan EIT:lle osoitettaisiin EU:n budjetista vuosille 2021-2027 yhteensä 3,0 miljardia euroa (käyvin hinnoin). EIT:n rahoitus vuosille 2021-2027 sisältyy komission ehdotuksen tutkimuksen ja innovoinnin puiteohjelmasta (Horisontti Eurooppa).

Komissio antoi kesäkuussa 2018 ehdotuspaketin tutkimuksen ja innovoinnin Horisontti Eurooppa ohjelmaksi (2021–2027). Neuvoston ja Euroopan parlamentin yhteisymmärrys Horisontti Eurooppa-ohjelman asetuksesta hyväksyttiin keväällä 2019. Yhteisymmärrys ei kata ohjelman budjettia, joka riippuu EU:n rahoituskehysneuvottelujen tuloksesta. Tavoitteena on, että kaikki Horisontti Eurooppa -puiteohjelmaa koskevat päätökset hyväksyttäisiin vuoden 2020 aikana.

Muut asian käsittelyyn vaikuttavat tekijät

-

Asiakirjat

11227/19 (Komission ehdotus – EIT:n strateginen innovaatio-ohjelma)
14024/1/19 (puheenjohtajan lopullinen ehdotus ei vielä käytettävissä)

Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot

Petteri Kauppinen OKM, petteri.kauppinen@minedu.fi, puh. 0295330147
Timo Haapalehto TEM, timo.haapalehto@tem.fi, puh. 0295047218

EUTORI-tunnus

EU/2019/0994

Liitteet**Viite**

Työ- ja elinkeinoministeriö, Opetus- ja kulttuuriministeriö

PERUSMUISTIO

TEM2019-00603

IYR Haapalehto Timo(TEM), Vuorinen 14.11.2019
Hanna(TEM), Kauppinen
Petteri(OKM)

JULKINEN

Asia

Kilpailukykyministereiden kokous (avaruus, tutkimus) 29.11.2019; Horisontti Eurooppa - paketti: Asetuksen liite IV ja johdantolauseet

Kokous

Kilpailukykyneuvosto 28.11.2019 - 29.11.2019

U/E/UTP-tunnus

U 70/2018 vp

Käsittelyvaihe ja jatkokäsittelyn aikataulu

Horisontti Eurooppa -asetusehdotuksesta saavutettiin neuvoston ja Euroopan parlamentin yhteisymmärrys maaliskuussa 2019. Yhteisymmärrys ei sisältänyt johtolauseita, liitettä IV synergioista muiden rahoitusohjelmien kanssa eikä liitettä kolmansien maiden osallistumisesta.

Yhteisymmärryksessä todetaan, että Horisontti Eurooppa -ohjelman toimeenpano toteutetaan synergiassa muiden EU:n rahoitusohjelmien kanssa. Yhteisymmärrys ei kuitenkaan vielä kattanut asetusehdotuksen liitteessä IV esitettyjä säännöksiä synergioista muiden rahoitusohjelmien kanssa. Suomi puheenjohtajana on järjestänyt Brysselissä neljä epävirallista virkamiestason työpajaa kesän 2019 aikana, joissa komissio esitteli ohjelmaehdotusten sisältöjen lisäksi toimeenpanosuunnitelmia sekä vastasi jäsenmaiden esittämiin kysymyksiin. Näiden työpajojen tavoitteena on ollut myös kertoa komissiolle jäsenmaiden näkemyksiä, miten ja millaisia ohjelmien välisiä synergioita tulisi rakentaa.

Neuvottelut neuvoston tutkimustyöryhmässä asetuksen johtolauseista sekä liitteen IV sisällöstä saatiin valmiiksi marraskuun alussa. Sen sijaan kolmansien maiden osallistumisäännöistä ei keskusteluja ole voitu Brexit-tilanteen takia vielä avata.

Kilpailukykyneuvostossa tavoitellaan osittaista neuvoston yleisnäkemykseksi asetuksen johtolauseista ja rahoitusohjelmien välisistä synergioista. Tämän päätöksen jälkeen voidaan näistä osista avata neuvottelut Euroopan parlamentin kanssa.

Suomen kanta

Suomi on kokouksen puheenjohtaja, eikä esitä omia kansallisia kantoja.

Suomi tukee vahvasti komission tavoitetta parantaa eri ohjelmien ja rahastojen välisten synergioita yhteisesti sovittujen poliittisten tavoitteiden saavuttamiseksi.

Mikäli kilpailukykyneuvoston kokouksessa saavutetaan osittainen yleisnäkemyks, pyrkii Suomi puheenjohtajana avaamaan neuvottelut Euroopan parlamentin kanssa vielä joulukuun aikana.

Pääasiallinen sisältö

EU:n rahoitusohjelmien välisten synergioiden lisääminen oli yksi komission nimeämän korkean tason ryhmän, ns. Lamyn ryhmän, suosituksista EU:n tki-ohjelmien vaikuttavuuden parantamiseksi.

Komissio on pannut tämän suosituksen toimeen lisäämällä Horisontti Eurooppa -asetusehdotukseen seuraavien ohjelmien synergioita kuvaavan liitteen:

- Euroopan maatalouden ja maaseudunkehittämisrahastot
- Euroopan meri- ja kalatalousrahasto
- Euroopan aluekehitysrahasto
- Euroopan sosiaalirahasto
- Verkkojen Eurooppa -ohjelma
- Digitaalinen Eurooppa -ohjelma
- Sisämarkkinaohjelma
- Ympäristö- ja ilmastotoimien LIFE-ohjelma
- Erasmus+, Euroopan unionin koulutuksen, nuorisoalan ja urheilun ohjelma
- Euroopan avaruusohjelma
- Naapuruus, kehitys ja kansainvälisen yhteistyön -väline
- Euroopan sisäisen turvallisuuden rahasto
- InvestEU -rahasto
- EU:n päästökauppajärjestelmän innovaatorahasto
- Euratom tutkimusohjelma
- Euroopan puolustusrahasto

Asetuksen liitteessä listataan edellä mainittujen ohjelmien ja rahastojen toimia ja sisältöjä, joilla on liittymäkohtia Horisontti Eurooppa -ohjelmaan. Varsinaiset synergiaa lisäävät toimet suunnitellaan kuitenkin ohjelmien ja rahastojen työohjelmia ja toimeenpanosuunnitelmia laadittaessa.

Horisontti Eurooppa -asetuksen johtolauseissa kuvataan pääosin toimeenpanon periaatteita ja yhteyksiä muihin EU:n politiikkoihin, joita komission on huomioitava jatkossa.

Asiasta käytäneen vain lyhyt yleiskeskustelu, koska mikään jäsenmaa ei ole jättänyt ehdotukseen varaumia.

EU:n oikeuden mukainen oikeusperusta/päätöksentekomenettely

-

Käsittely Euroopan parlamentissa

Euroopan parlamentti hyväksyi muutosehdotuksensa keskustelun kohteena olevaan Horisontti Eurooppa -asetusehdotuksen liite IV:ään 12.12.2018.

Kansallinen valmistelu

- EU-20 tutkimus- ja innovaatiojaosto, 19.11.2019
- EU-ministerivaliokunta 22.11.2019

Eduskuntakäsittely

- Suuri valiokunta 22.11.2019

Kansallinen lainsäädäntö, ml. Ahvenanmaan asema

-

Taloudelliset vaikutukset

-

Muut asian käsittelyyn vaikuttavat tekijät

Komissio antoi kesäkuussa 2018 ehdotuspaketin tutkimuksen ja innovoinnin Horisontti Eurooppa puiteohjelmaksi (2021–2027). Säädöspakettiin kuuluu ehdotus asetukseksi Horisontti Eurooppa -puiteohjelmasta ja sen osallistumista ja tulosten levittämistä koskevista säännöistä. Asetusehdotuksesta saavutettiin marraskuussa 2018 neuvoston osittainen yleisnäkemys. Euroopan parlamentti hyväksyi oman raporttinsa joulukuussa 2018.

Neuvoston ja Euroopan parlamentin yhteisymmärrys (common understanding) asetusehdotuksesta hyväksyttiin maalis-huhtikuussa 2019. Yhteisymmärrys kattaa pääosin Horisontti Eurooppa –ohjelman sisältöä kuvaavan tekstin. Yhteisymmärrys ei kata budjettilukuja, jotka riippuvat MFF-neuvottelujen tuloksesta. Muut yhteisymmärryksen ulkopuolelle jääneet asiat koskevat synergioita muihin EU-ohjelmiin, kolmansien maiden osallistumista koskevia ehtoja, unionin taloudellisten etujen suojelua sekä osaa johtolauseista.

Parlamentin kanssa jatketaan neuvotteluja sitten, kun neuvostolla on mandaatti kaikkiin ehdotuksen elementteihin. Tavoitteena on, että kaikki Horisontti Eurooppa -puiteohjelmaa koskevat päätökset hyväksyttäisiin ensimmäisessä lukemisessa, luultavasti vuoden 2020 aikana

Asiakirjat

- Osittainen yleisnäkemys: Horisontti Eurooppa -asetus, Liite 4 ja johdantolauseet

Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot

Timo Haapalehto TEM, timo.haapalehto@tem.fi, puh. 0295047218
 Petteri Kauppinen OKM, petteri.kauppinen@minedu.fi, puh. 0295330147
 Hanna Vuorinen TEM, hanna.vuorinen@tem.fi, puh. 0295047145

EUTORI-tunnus

Liitteet

Viite

Työ- ja elinkeinoministeriö, Opetus- ja kulttuuriministeriö

PERUSMUISTIO

TEM2019-00607

IYR Haapalehto Timo(TEM),
Heikinheimo Liisa(TEM),
Kauppinen Petteri(OKM), Vuorinen
Hanna(TEM)

14.11.2019

Asia

Osittainen yleisnäkemys: Neuvoston asetus tutkimuksen ja innovoinnin puiteohjelmaa ”Horisontti Eurooppa” täydentävästä Euroopan atomienergiayhteisön tutkimus- ja koulutusohjelman perustamisesta vuosiksi 2021-2025

Kokous

Kilpailukykyneuvosto 28.11.2019 - 29.11.2019

U/E/UTP-tunnus

U 70/2018 vp

Käsittelyvaihe ja jatkokäsittelyn aikataulu

Euroopan atomienergiayhteisön perussopimuksen mukaan komission tehtävänä on edistää ja helpottaa ydinenergia-alan tutkimusta jäsenvaltioissa sekä täydentää sitä toteuttamalla yhteisön tutkimus- ja koulutusohjelma. Komissio ehdottaa Euratom-ohjelmalle 1,675 mrd. euroa (vuoden 2018 hinnoin) kehyskaudelle 2021-2027.

Komission ehdotuksessa Euratomin tutkimus- ja koulutusohjelmaksi käsitellään ydinvoiman eri sovellusten avainkysymyksiä Euroopassa. Ohjelman tarkoituksena on jatkaa nykyisen ohjelman keskeisiä tutkimustoimia, laajentaa tutkimusta ionisoivan säteilyn sovelluksiin ja parantaa koulutusta ja tutkimusinfrastruktuurin käyttömahdollisuuksia.

Asetusehdotuksen käsittelyä on jatkettu Suomen puheenjohtajuuskaudella, jolloin on pystytty löytämään ratkaisuja pääosaan vielä avoinna olleisiin kohtiin. Avoinna on edelleen, sisältyykö ohjelman tavoitteeseen mainintaa ydinvoiman roolista ilmastomuutoksen torjunnassa. Tähän pyritään löytämään ratkaisu viimeistään kilpailukykyneuvoston kokouksessa.

Kilpailukykyneuvostossa tavoitellaan osittaista neuvoston yleisnäkemystä ilman budjettia. Asian käsittelyä jatketaan sen jälkeen, kun EU:n budjettineuvottelut seuraavasta MFF-kaudesta saadaan päätökseen.

Suomen kanta

Suomi on kokouksen puheenjohtaja, eikä esitä omia kansallisia kantoja.

Suomi pitää tärkeänä saada päätettyä Euratom-tutkimusohjelman sisällöstä pikaisesti, jotta varmistetaan ohjelman toimeenpanon suunnittelun eteneminen ja sen käynnistyminen vuoden 2021 alusta.

Suomen tavoitteena puheenjohtajana on saavuttaa Euratom-tutkimusohjelmasta osittainen yleisnäkemys kilpailukykyneuvoston kokouksessa marraskuussa.

Pääasiallinen sisältö

Euratom-ohjelmasta rahoitetaan mm. ydinturvallisuutta, turva- ja varmuusjärjestelyjä ja säteilysuojelua koskevaa tutkimusta ja koulutusta, keskitytään entistä enemmän muihin kuin sähköntuotantoon liittyviin sovelluksiin, esimerkiksi terveydenhuoltoon ja lääkinnällisiin laitteisiin. Siitä tuetaan myös ydinenergia-alan alan tutkijoiden liikkuvuutta Marie Skłodowska-Curie -toimilla.

Yksi ohjelman tavoitteista on tehdä ydinenergia-alan teknologiasta turvallisempaa kehittämällä ymmärrystä ydinreaktoreiden ikääntymisestä ja parantamalla onnettomuuksien hallintaa koskevia strategioita. Ohjelma tukee myös tutkimusta tulevien fissioteknologioiden turvallisuuskäyttöön arvioimiseksi ja demonstroimiseksi. Ohjelmaan sisältyy myös käytetyn polttoaineen ja radioaktiivisen jätteen hallintaa ja hävittämistä koskevia toimia sekä valmiuksien tukemista säteilyyn liittyvissä hätätilanteissa.

Ohjelma sisältää myös fuusioenergian kehittämistä, mikä on yksi harvoista mahdollisista tulevaisuuden vaihtoehdoista vähähiiliseen sähköntuotantoon. Vaikka fuusiovoimaloiden käyttöönotto ei vielä lähitulevaisuudessa ole mahdollista, ohjelma pyrkii toteuttamaan Euroopan fuusiota koskevan etenemissuunnitelman, jotta sähköntuotanto fuusiolla voitaisiin saavuttaa. Tähän sisältyy fuusioenergian toteutettavuuden osoittaminen energialähteeksi hyödyntämällä olemassa olevia ja tulevia fuusiolaitoksia, mukaan lukien kansainvälinen kokeellinen lämpöydinreaktori ITER, ja valmistautuminen tuleviin fuusiovoimaloihin kehittämällä malleja, materiaaleja ja tekniikoita.

Fuusioenergian kehittämisessä tarkoitus on lisätä alan teollisuuden osallistumista ja roolia erityisesti helpottamalla tiedonsiirtoa fuusiolaboratorioista teollisuuteen, jonka tulisi ottaa vastuu DEMOn suunnittelusta sopivana ajankohtana. DEMO olisi ensimmäinen kaupallisen voimalaitos-skaalan fuusiolaitos.

Edellisten lisäksi ehdotus sisältää tutkimusta, joka liittyy ydinlaitosten käytöstä poistoon. Ohjelma käsittelee kysymyksiä, kuten tarvittavien taitojen parantaminen, parhaiden käytäntöjen jakaminen, tekniikoiden kehittäminen ja ydinvoimaloiden käytöstä poistoon liittyvien yhteisten kysymysten tutkiminen.

Yhteisön ydinalan asiantuntemuksen ja huippuosaamisen osalta ehdotettu Euratom-asetus ja Horisontti Eurooppa -ehdotus mahdollistavat ydinalan tutkijoiden osallistumisen Marie Skłodowska-Curie -koulutustoimiin. Ohjelmasta tuetaan myös eurooppalaisiin ja kansainvälisiin tutkimusinfrastruktuureihin pääsyä ja käyttöä, mukaan lukien JRC:n tutkimusinfrastruktuurit.

Tämä ohjelma täydentää Horisontti Eurooppa -ohjelmaa ja sen toteuttamisessa käytetään samoja välineitä ja osallistumista koskevia sääntöjä.

EU:n oikeuden mukainen oikeusperusta/päätöksentekomenettely

Euratom perussopimuksen mukaisesti noudatetaan erityistä lainsäädäntäjärjestystä.

Käsittely Euroopan parlamentissa

Euroopan parlamentti hyväksyi asetusehdotusta koskevan lausuntonsa 19.01.2019.

Kansallinen valmistelu

- Valtioneuvoston U-kirjelmä U 70/2018
- EU-20 tutkimus- ja innovaatiojaosto 19.11.2019
- EU-ministerivaliokunta 22.11.2019

Eduskuntakäsittely

- Suuri valiokunta 22.11.2019

Kansallinen lainsäädäntö, ml. Ahvenanmaan asema

-

Taloudelliset vaikutukset

-

Muut asian käsittelyyn vaikuttavat tekijät

Komissio antoi kesäkuussa 2018 ehdotuksen Euroopan atomienergiayhteisön (Euratom) tutkimus- ja koulutusohjelmaksi (2021-2025). Asetus on osa ehdotuspakettia tutkimuksen ja innovoinnin Horisontti Eurooppa -puiteohjelmaksi (2021–2027).

Euratom-perussopimuksen mukaan tutkimuksen tutkimus- ja koulutusohjelmasta päätettäessä noudatetaan erityistä lainsäätämisyjärjestystä. Euroopan parlamentti hyväksyi oman raporttinsa tammikuussa 2019.

Asiakirjat

Osittainen yleisnäkemykset: Neuvoston asetus tutkimuksen ja innovoinnin puiteohjelmaa ”Horisontti Eurooppa” täydentävästä Euroopan atomienergiayhteisön tutkimus- ja koulutusohjelman perustamisesta vuosiksi 2021-2025

Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot

Timo Haapalehto TEM, timo.haapalehto@tem.fi, puh. 0295047218
Liisa Heikinheimo, TEM, liisa.heikinheimo@tem.fi, puh. 0295047035
Petteri Kauppinen OKM, petteri.kauppinen@minedu.fi, puh. 0295330147
Hanna Vuorinen TEM, hanna.vuorinen@tem.fi, puh. 029504714

EUTORI-tunnus

Liitteet

Viite

Maa- ja metsätalousministeriö

PERUSMUISTIO

MMM2019-00766

LVO

Vehviläinen Anne(MMM)

11.11.2019

Asia

Neuvoston päätelmät – EU:n biotalousstrategian päivitys

Kokous

Kilpailukykyneuvosto 28.11.2019 - 29.11.2019

U/E/UTP-tunnus

E 99/2018 vp

Käsittelyvaihe ja jatkokäsittelyn aikataulu

Komissio antoi 11.10.2018 tiedonannon EU:n biotalousstrategian päivityksestä, Kestävä biotalous Euroopalle: talouden, yhteiskunnan ja ympäristön välisen yhteyden lujittaminen, COM(2018) 673 final.

Komissio on jo aloittanut biotalousstrategian päivitykseen sisältyvien toimenpiteiden suunnittelun ja toimeenpanon. Neuvoston päätelmiä EU:n biotalousstrategian päivityksestä ei ole toistaiseksi laadittu. Suomen tavoitteena on ollut puheenjohtajakaudellaan syksyllä 2019 valmistella neuvoston keskustelujen pohjalta päätelmät EU:n päivitetystä biotalousstrategiasta. Tavoitteena on hyväksyä päätelmät kilpailukykyneuvostossa 29.11.2019.

Suomi järjesti yhdessä komission kanssa EU:n biotalousstrategian toimeenpanoa käsittelevän konferenssin 9.7.2019 Helsingissä. Konferenssin tarkoituksena oli keskustella komission, jäsenmaiden ja sidosryhmien kesken EU:n päivitetyn biotalousstrategian toimeenpanosta. Konferenssin tuloksista keskusteltiin maatalous- ja kalastusneuvostossa 14.-15.10.2019.

Suomen kanta

Suomi toimii puheenjohtajakaudellaan pidettävissä kokouksissa puheenjohtajana eikä esitä omia kansallisia kantoja.

Suomen kannat EU:n päivitettyyn biotalousstrategiaan on esitelty 27.11.2018 eduskunnalle annetussa E-kirjeessä (E 99/2018 vp). Suomen kantoja on täsmennetty maatalous- ja kalastusneuvostossa 17.-19.12.2018 ja 18.3.2019 käytyjen keskustelujen pohjaksi laadituissa perusmuistioissa (MMM2018-00926 ja MMM2019-00189). Nyt käsiteltävistä päätelmistä on informoitu eduskuntaa 11.9.2019 annetulla E-jatkokirjeellä (EJ15/2019 vp).

Suomi on tyytyväinen, että sen johdonmukaisesti ajama EU:n biotalousstrategian päivitys on tehty. Päivityksen ajankohtaisuutta lisäävät toimintaympäristön muutokset, kuten Pariisin ilmastopöytäkirja ja kestävä kehitys Agenda 2030 tavoitteet.

Suomi näkee EU:n biotalousstrategian keskeisinä tavoitteina biotalouden lisäarvon kasvattamisen, osaamisen, tutkimuksen, neuvonnan ja yhteistyön lisäämisen, investointien vauhdittamisen sekä kestävyys- ja hyväksyttävyyden varmistamisen.

Suomi on tyytyväinen, että EU:n päivitetystä biotalousstrategiasta on laadittu neuvoston päätelmät. Neuvoston päätelmien tavoitteena on korostaa EU:n biotalousstrategian merkitystä. Lisäksi tavoitteena on korostaa EU:n biotalousstrategian toimeenpanon tärkeyttä sekä jäsenmaissa että komission toimenpitein, myös uuden aloittavan komission kaudella.

Biotalouden toimintaympäristö muuttuu koko ajan sekä politiikkatoimenpiteiden, teknologian kehittämisen ja uusien innovaatioiden kautta. On tarpeellista tarkastella toimintaympäristön muutosten vaikutuksia strategiassa ehdotettuihin toimiin sekä arvioida tarvetta strategian päivittämiselle.

Pääasiallinen sisältö

EU:n biotalousstrategian päivitys annettiin tiedonantona 11.10.2018. Suomi on valmistellut luonnoksen EU:n päivitetystä biotalousstrategiasta koskeviksi neuvoston päätelmiksi. Päätelmäluonnos on valmisteltu EU:n puitteissa käytyjen biotalouteen liittyvien keskustelujen ja neuvoston tutkimusryhmässä käytyjen keskustelujen pohjalta. Tutkimusryhmän työhön osallistui myös useiden jäsenmaiden maatalousasiantuntijoita.

EU:n päivitetystä biotalousstrategiasta koskevien päätelmien keskeinen sisältö (asiakirja 14187/19)

Päätelmäluonnoksessa pidetään hyvänä, että EU:n biotalousstrategia on päivitetty ja korostetaan biotalouden merkitystä Pariisin ilmastopöytäkirjan ja YK:n kestävä kehitys Agenda 2030 tavoitteiden toimeenpanossa.

Päätelmäluonnoksessa tuetaan EU:n päivitetyn biotalousstrategian kolmea prioriteettia: biopohjaisten alojen lujittaminen ja kasvattaminen, investointien ja markkinoiden synnyttäminen, paikallisten biotalouksien nopea toteuttaminen kaikkialla Euroopassa ja biotalouden ekologisten rajoitusten ymmärtäminen. Luonnoksessa kutsutaan jäsenmaat toimeenpanemaan EU:n päivitetty biotalousstrategia viivyttämättä sekä EU:n komissiota fasilitoimaan ja viemään eteenpäin strategian implementointia.

Päätelmäluonnoksessa määritellään biotalous päivitetyn biotalousstrategian mukaisesti.

Päätelmäluonnoksessa todetaan, että kestävällä biotaloudella edistetään teollisuuden uudistumista, kilpailukykyä ja kasvua, uudenaikaistetaan alkutuotantoa ja parannetaan ympäristönsuojelua ja vahvistetaan luonnon monimuotoisuutta. Lisäksi korostetaan, että kestävyys ja kierrätettävyys ovat eurooppalaisen biotalouden ydintä.

Päätelmäluonnoksessa todetaan, että komission tiedonannossa ”Puhdas maapallo kaikille” kestävällä kiertobiotaloudella on keskeinen rooli pyrittäessä ilmastoneutraaliin Eurooppaan vuoteen 2050 mennessä. Sillä on suuri merkitys myös ruoka- ja

ravitsemusturvallisuudelle, biomassojen kestäväälle tuottamiselle ja käytölle ruokahävikin pienentämiselle sekä ekosysteemien toiminnan ja luonnon monimuotoisuuden parantamiselle. Päätelmälunnonoksessa korostetaan, että kaikilla bio- ja kiertotalouteen kuuluvilla toimialoilla on suuria mahdollisuuksia ilmastomuutoksen torjunnassa ja siihen sopeutumisessa ja että kaupunkiseudut voivat olla keskeisessä roolissa biotalouden toimeenpanossa.

Päätelmälunnonoksessa pidetään hyvänä, että Euroopan päivitetty biotalousstrategia perustuu kokonaisvaltaiseen lähestymistapaan ja korostetaan, että strategian tavoitteena on yhdistää uusiutuvien luonnonvarojen käyttöön perustuvat taloudelliset mahdollisuudet, yhteiskunnan tarpeita koskevat tavoitteet sekä maa- ja meriekosysteemien ja luonnon monimuotoisuuden suojelutavoitteet toisiinsa.

Päätelmälunnonoksessa katsotaan, että on tärkeää jatkaa keskustelua sektorirajojen yli ja huomioida eri EU-politiikkojen välinen koherenssi ja synergiat sekä systeemisen muutoksen johtaminen. Lunnonoksessa korostetaan kokonaisvaltaista näkemystä biotalouden toimeenpanossa sekä kansallisella että alueellisella tasolla. Sosiaalinen, taloudellinen ja ekologinen kestävyys pitää varmistaa siirryttäessä ilmastoneutraaliin talouteen. Lunnonoksessa kehoitetaan neuvostoa ja komissiota ja jäsenmaita ottamaan huomioon yhteiskunnalliset, ympäristölliset ja taloudelliset vaikutukset, joita siirtymällä on, varmistakseen reilun ja osallistavan muutoksen kaikkien osalta. Lisäksi korostetaan, että biotalous tarjoaa mahdollisuuksia kestäväan kasvuun Euroopan laajuisesti kaupunki-, maaseutu- ja rannikkoalueilla.

Päätelmälunnonoksessa todetaan, että useilla jäsenmailla on jo biotalous- tai siihen liittyviä strategioita, kun taas toiset jäsenmaat ovat vasta valmistelemassa ja päivittämässä omia kansallisia, alueellisia tai paikallisia strategioitaan. Päätelmälunnonoksessa komissiota pyydetään tarkkailemaan Euroopan päivitetyn biotalousstrategian ja siihen liittyvän toimintasuunnitelman toteuttamista. Siinä tarkoituksessa komissiota pyydetään tarjoamaan jäsenmaille neuvontaa, jotta erilaisia rahoituslähteitä, rakennerahastot mukaan lukien, voitaisiin käyttää alueellisten ja paikallisten biotalouksien edistämiseen kaikkialla Euroopassa. Lisäksi korostetaan, että kansalliset ja alueelliset biotalousstrategiat ovat oleellinen työkalu, jolla voidaan tukea kestäviä taloudellisia mahdollisuuksia paikallisesti.

Päätelmälunnonoksessa pidetään hyvänä, että jäsenmaille tarkoitettu biotalouden politiikkatukiväline perustetaan tukemaan kansallisten ja alueellisten biotalousstrategioiden kehittämistä. Jäsenmaita pyydetään kehittämään ja päivittämään kansalliset bio- ja kiertotaloutta koskevat strategiansa ottaen huomioon alueelliset erityispiirteet ja asiaankuuluvat aloitteet.

Päätelmälunnonoksessa todetaan, että päivitetty biotalousstrategia ottaa huomioon jäsenmaiden toisistaan poikkeavat mahdollisuudet edistää biotaloutta, kuten Keski- ja Itä-Euroopan vajaasti käytetyt biomassat ja niistä saatavan alhaisen lisäarvon. BIOEAST-aloitteeseen kuuluvia jäsenmaita kannustetaan jatkamaan kestäväan kiertotalouden periaatteita noudattavan biotalouden kehittämistä. Komissiota pyydetään tarjoamaan politiikkatukea kyseisille jäsenmaille niiden kehittäessä strategioita ja toimintasuunnitelmia biotalouden toimeenpanoa varten sitä varten olemassa olevien instrumenttien avulla.

Useilla jäsenmailla on biotalousstrategia, osa valmistelee strategioita ja myös alueellisia biotalousstrategioita valmistellaan. Kansalliset strategiat tukevat paikallisesti ja alueellisesti taloudellisten mahdollisuuksien toteutumista kestävästi. Jäsenmaiden

toivotaan kehittävän biotalouteen liittyviä strategioita ottaen huomioon BIOEAST-aloitteen milloin aiheellista.

Päätelmäluonnoksessa huomautetaan, että tutkimus- ja innovaatiotoiminta sekä investoinnit ovat avainasemassa toteutettaessa siirtymää kohti kiertotalouden periaatteita noudattavaa biotaloutta ja yleisemmin ilmastoneutraalia yhteiskuntaa. Yhteistyön merkitystä tutkimus- ja innovaatiotoiminnassa, ja kansainvälistä yhteistyötä Euroopan öljyriippuvuuden pienentämiseksi korostetaan pyrittäessä EU:n ilmastonmuutostavoitteisiin tuottamalla kestävää kasvua ja ennallistamalla ja suojelemalla ekosysteemejä ja luonnon monimuotoisuutta.

Päätelmäluonnoksessa korostetaan globaalien haasteiden ratkaisemista kestävän kiertotalouden periaatteita noudattavan biotalouden avulla. Päätelmäluonnoksessa tunnistetaan että, Horisontti Eurooppa -ohjelman strategisessa suunnitteluprosessissa on tarkoitus edistää biotaloutta ”ruoka-, biotalous-, luonnonvara-, maatalous- ja ympäristö” -klusterin lisäksi myös kumppanuuksilla ja missioilla. Samalla korostetaan, että tarvitaan systeemistä lähestymistapaa, jotta EU:n kaikki kestävään kiertotalouden periaatteita noudattavaan biotalouteen tähtäävät ohjelmat tuottavat synergiaa ja parantavat mahdollisuuksia saavuttaa ja liittää kestävä ja kiertotalouden periaatteita noudattava biotalous ilmastoneutraalin talouden kiinteäksi osaksi. Lisäksi todetaan yhteiskunta- ja humanististen tieteiden sekä yksityisten liiketoimien tärkeys ja mahdollisuudet, pk- ja mikroyrityksiä unohtamatta, tukea siirtymää ja systeemistä muutosta.

Päätelmäluonnoksessa painotetaan parempien tietoaineistojen tärkeyttä ja tutkimustulosten parempaa käytäntöön vientiä ja hyödyntämistä. Lisäksi korostetaan Biotalous-tietokeskuksen merkitystä politiikkatoimien tarvitseman tietopohjan vahvistamisessa ja tulosten käytäntöön viemisessä. Komissiota pyydetään tekemään yhteistyötä jäsenvaltioiden kanssa biotalouden hyvien käytäntöjen levittämiseksi. Komissiota pyydetään kehittämään ja ottamaan käyttöön yhdessä jäsenmaiden kanssa kattava biotalouden seurantakehikko, joka kattaa talous-, ympäristö- ja yhteiskunnalliset kysymykset ja tarjoamalla se Biotalous-tietokeskuksen kautta yleiseen käyttöön.

Päätelmäluonnoksessa korostetaan viestintää ja koulutusta keinona lisätä biopohjaisten materiaalien, tuotteiden ja palveluiden houkuttelevuutta ja hyväksyttävyyttä ja biotalouden mahdollisuuksien valtavirtaistamisessa. Lisäksi korostetaan kuluttajien tietoisuuden ja luottamuksen lisäämistä biotaloutta ja sen tuotteita ja palveluita kohtaan ja huomautetaan että kestävän kiertotalouden periaatteita noudattavan biotalouden käyttöönotto tarjoaa hyviä liiketoimintamahdollisuuksia alkutuotantoon, lisää biotalouden toimialojen kilpailukykyä ja tukee uusien arvoketjujen luontia kaikkialla Euroopassa samalla, kun luonnonvarojen asema kokonaisuudessaan paranee.

Päätelmäluonnoksessa huomioidaan, että digitalisaatio on yksi tärkeä tekijä, kun pyritään parantamaan Euroopan tuottavuutta, kestävää kasvua, hyvinvointia ja työllisyyttä, erityisesti nopeasti kasvavilla biopohjaisten, kiertotalouden periaatteita noudattavien ja ilmastoystävällisten ratkaisujen markkinoilla. Päätelmäluonnoksessa korostetaan, että tämä potentiaali tulee hyödyntää täydellisesti, jotta edistetään kestävää ja kiertotalouden periaatteita noudattavaa biotaloutta tehokkaasti.

Päätelmäluonnoksessa toivotetaan tervetulleeksi rahoitus- ja investointitoimenpiteet jotka sisältyvät päivitettyyn biotalousstrategiaan sekä edistys Circular Bioeconomy Investment –rahaston perustamisessa. Samoin nähdään, että pääsy innovatiivisten biotalousprojektien rahoitukseen on perusedellytys biotalousratkaisujen leviämiseksi. Päätelmäluonnoksessa kutsutaan komissiota lisäämään kestävän biotalouden

investointeja relevanteilla EU:n rahoitusinstrumenteilla. Lisäksi kutsutaan jäsenmaita tutkimaan mahdollisuuksia kansallisen ja alueellisen rahoituksen mobilisoimiseksi.

Päätelmäluonnoksessa tunnustetaan, komission Puhdas maapallo kaikille –tiedonantoon viitaten, että biotalouden mahdollisuudet tarjota ratkaisuja ilmastonmuutoksen hillintään ja siihen sopeutumiseen. Lisäksi huomioidaan Kansainvälisen ilmastopaneelin (IPCC) ja komission arviot edelliseen liittyen, ja erityisesti erikoisraportti ”Ilmastonmuutos ja maa”. Samoin huomioidaan komission tiedonannon muistuttavan, että akvaattisten ja merellisten resurssien tuottavuuden parantaminen tulee olemaan merkittävässä roolissa, kun biotalouden mahdollisuuksia käytetään ilmastonmuutoksen haasteisiin vastaamiseksi maapallon kantokyvyn rajoissa.

Päätelmäluonnoksessa korostetaan, että ”työllisyyden, kasvun, sosiaalisen osallisuuden ja paikallisen kehityksen edistäminen maaseutualueilla, mukaan lukien biotalous ja kestävä metsätalous” on yksi yhdeksästä EU:n yhteisen maatalouspolitiikan (YMP) uudistuksen 2021-2027 tavoitteista. Luonnoksessa korostetaan myös, että biotaloudella on potentiaalia merkittävästi edistää tämän tavoitteen saavuttamista, kun otetaan huomioon sen kyky luoda taloudellista arvoa ja vaurautta ja, kun otetaan huomioon, että maa- ja metsätalous ovat tärkeimpiä biomassan toimittajia maa-alueilla.

Päätelmäluonnoksessa todetaan myös, että EU:n yhteinen maatalouspolitiikka ja sen tarjoamat moninaiset välineet, ovat strateginen sektori biotalouden potentiaalin hyödyntämiseen eri jäsenmaissa etenkin maaseudun kehittämisessä. Lisäksi korostetaan, että mm. maatalouden eurooppalainen innovaatiokumppanuus (EIP-AGRI) ja maatalouden tieto- ja innovaatiotekniikat (AKIS) ovat välineitä, joita pitäisi tutkia sen suhteen, kuinka ne voivat edistää biotalouden leviämistä paikallisesti, kansallisesti ja alueellisesti. Samoin kiinnitetään huomio tarpeeseen suunnitella biotalousaloitteet ottaen huomioon paikalliset olosuhteet. Päätelmäluonnoksessa nähdään, että LEADER paikallisena kehitystoimena on yksi väline tässä.

Päätelmäluonnoksessa korostetaan myös biotalouden suuria mahdollisuuksia alkutuottajille (sisältäen maanviljelijät, metsänomistajat sekä kalastajat), koska se voi varmistaa ruokaturvaa sekä kasvua ja työpaikkoja maaseudulle ja rannikkoalueille tukeutumalla kiertoon perustuviin ja kestäviin tuotantojärjestelmiin. Luonnoksessa korostetaan, että alkutuottajat on tarpeellista ottaa paremmin mukaan biopohjaisiin arvoketjuihin, jotta heille voidaan turvata oikeudenmukainen osuus niiden tuottamasta lisäarvosta.

Lisäksi päätelmäluonnoksessa kiinnitetään huomiota siihen, että biotalouden toimintaympäristö on jatkuvassa muutoksessa sisältäen siirtymän lineaarisesta tuotantojärjestelmästä kiertotalouden periaatteita noudattavaan tuotantojärjestelmään. Päätelmäluonnoksessa pyydetään komissiota varmistamaan, että biotalouden muiden politiikkojen, erityisesti yhteisen maatalouspolitiikan, yhteisen kalastuspolitiikan, integroidun meripolitiikan, ympäristöpolitiikan, energia- ja ilmastopolitiikan, terveyteen liittyvän politiikantutkimus-, teollisuus- ja sisämarkkinapolitiikan sekä kiertotalouteen liittyvien politiikkojen välillä vallitsee yhdenmukaisuus.

Päätelmäluonnoksessa korostetaan, että kestävä eurooppalaisen biotalouden tulisi olla yksi pääkomponenteista ”European Green Dealin” toimeenpanossa.

Päätelmäluonnoksessa tunnustetaan tarve arvioida päivitetyn biotalousstrategian eteneminen, koska sillä on olennainen rooli pyrittäessä ilmastoneutraaliin talouteen ja kestäväan kasvuun. Luonnoksessa pyydetään tulevaa komissiota analysoimaan

toimintaympäristön tila sekä tuottamaan edistymisraportti ja mikäli tarpeen tuottamaan päivitetty toimintasuunnitelma ja/tai päivitetty biotalousstrategia vuoteen 2022 mennessä.

EU:n oikeuden mukainen oikeusperusta/päätöksentekomenettely

Päätelmät hyväksytään yksimielisesti.

Käsittely Euroopan parlamentissa

Kansallinen valmistelu

Maatalous- ja elintarvikejaosto (EU18), kirjallinen menettely 5-9.09.2019
 ympäristöjaosto, kirjallinen menettely 5-9.09.2019
 Kilpailukykyjaosto (EU8), kirjallinen menettely 5-9.09.2019
 Metsäjaosto (EU14), kirjallinen menettely 5-9.09.2019
 Tutkimus- ja innovaatiojaosto (EU20) 19.11.2019
 Maatalous- ja elintarvikejaosto (EU18), kirjallinen menettely 14-18.11.2019
 Kilpailukykyjaosto (EU8), kirjallinen menettely 14-18.11.2019
 EU-ministerivaliokunta 22.11.2019

Eduskuntakäsittely

E-kirje EU:n biotalousstrategian päivityksestä (E 99/2018 vp.)
 Maa- ja metsätalousvaliokunnan lausunto (MmVL 23 /2018 vp)
 E-jatkokirje (EJ 15/2019)
 Suuri valiokunta 22.11.2019

Kansallinen lainsäädäntö, ml. Ahvenanmaan asema

Taloudelliset vaikutukset

Muut asian käsittelyyn vaikuttavat tekijät

EU:n 9. tutkimuksen ja innovaatioiden puiteohjelman, Horisontti Eurooppa (2021-2027), valmistelu on käynnissä. Ohjelma sisältää monia tutkimus- ja innovaatiotoimia, joilla biotalouden leviämistä Euroopassa tuetaan.

Asiakirjat

EU:n biotalousstrategian päivitys, Kestävä biotalous Euroopalle: talouden, yhteiskunnan ja ympäristön välisen yhteyden lujittaminen, COM(2018)673 final.

14187/19 (Neuvoston päätelmäteksti)

Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot

Neuvotteleva virkamies Anne Vehviläinen, anne.vehvilainen@mmm.fi, puh: 040 743 4407
 Apulaisosastopäällikkö Liisa Saarenmaa, liisa.saarenmaa@mmm.fi, puh: 0295162429

Hankepäälikkö Sari Tasa, sari.tasa@tem.fi, puh: 050 439 4819
Ylitarkastaja Ulla Palander, ulla.palander@tem.fi, puh: 050 396 0312

EUTORI-tunnus

EU/2018/1649

Liitteet**Viite**

LIITTEET

Asiasanat	kilpailukykyneuvosto
Hoitaa	TEM
Tiedoksi	EUE, MMM, OKM, OM, PLM, SM, UM, VM, VNK, YM